

Legalizace tzv. lehkých návykových látek

Legalization of so-called light addictive drugs

Bc. Roman Gajdoš

Diplomová práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Roman GAJDOŠ**
Osobní číslo: **A08502**
Studijní program: **N 3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**

Téma práce: **Legalizace tzv. lehkých návykových látek**

Zásady pro vypracování:

1. Pro vlastní potřebu zpracujte rešerši literatury a pramenů, které se vztahují k tématu diplomové práce.
2. V úvodu diplomové práce v rámci východiskové hypotézy specifikujte zkoumaný problém -- legalizace tzv. lehkých návykových látek.
3. Klasifikujte a definujte omamné látky, vymezte lehké návykové látky, zpracujte přehled legislativy týkající se lehkých návykových látek.
4. Rozvedte lehké návykové látky z hlediska kriminalistiky -- zjištění jejich přítomnosti v těle, doba uchování návykových látek v organismu.
5. Provedte statistické vyhodnocení trestných činů v souvislosti s lehkými návykovými látkami v roce 2009, provedte komparaci legislativy v oblasti lehkých návykových látek v České republice se zahraniční legislativou.
6. Na základě výstupů vlastního sociologického výzkumu analyzujte aktuální stav v oblasti legalizace lehkých návykových látek, zhodnoťte výsledky analýzy zkoumaného problému, stanovte vlastní návrhy a doporučení, preventivní opatření včetně vlastního přínosu.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. Skála, Jaroslav a kolektiv. Závislost na alkoholu a jiných drogách. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987. 208 s. ISBN 08-077-87.
2. Císařová, D., Sovová, O. Trestní právo a zdravotnictví. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Orac, 2004. 183 s. ISBN 80-86199-75-4.
3. Nešpor, Karel. Návykové chování a závislost. 3. dopl. A opr. Vyd. Praha:Portál, 2007. 176 s. ISBN 978-80-7367-267-6.
4. Kuchta, J., Válková, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. 568 s. ISBN 80-7179-813-4.
5. Novotný, O., Zapletal, J. a kol. Kriminologie. 3. vyd. Praha : ASPI -- Wolters Kluwer, 2008, s. 528. ISBN 80-86754-19-7
6. Zich, František. Úvod do sociologického výzkumu. 1. vyd. EUPRESS, 2004. 116 s. ISBN 80-86754-19-7.
7. Nešpor, K., Csémy, L., Pernicová, H. Prevence problému působených návykovými látkami na školách. Vydal BESIP. 124s.
8. Nešpor, K., Provoznicová, H. Slovník prevence problémů působených návykovými látkami pro rodiče a pedagogy. 3. roz. vyd. Praha: Státní zdravotnický ústav, 1999. 56 s.
9. Legalizace.cz - Portál zabývající se problematikou legalizace lehkých drog.

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Mgr. Stanislav Zelinka

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání diplomové práce:

19. února 2010

Termín odevzdání diplomové práce:

7. června 2010

Ve Zlíně dne 19. února 2010

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.
děkan

doc. RNDr. Vojtěch Křesálek, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

V diplomové práci je řešena problematika legalizace tzv. lehkých návykových látek. V úvodu této práce jsou uvedena specifika řešeného problému. Dále je vymezena klasifikace a definice omamných látek, včetně vymezení lehkých návykových látek. Je zde uveden přehled legislativy týkající se návykových látek. Tyto látky jsou zde rozvedeny z hlediska kriminalistiky - zjištění jejich přítomnosti v těle a doba uchování návykových látek v organismu. Další část tvoří statistické vyhodnocení trestných činů, páchaných v souvislosti s návykovými látkami za rok 2009 a komparace legislativy v oblasti lehkých návykových látek v ČR se zahraniční legislativou. Závěrečnou část práce tvoří vlastní sociologický výzkum včetně jeho zhodnocení a vyvození závěru.

Klíčová slova:

Návyková látka, legalizace, omamné a psychotropní látky, droga, trestný čin

ABSTRACT

In this thesis I solve problems about legalization of so-called light addictive drugs. In the introduction this work are given specific solves problem. Furthermore is delimitation classifications and definitions of narcotics including the definition of light drugs. Here is an overview of legislation relating to drugs. These substances are detailed in terms of Criminology - establish their presence in the body and the retention period of addictive drugs in the organism. Another part is a statistical evaluation of crimes committed in contexts with drugs in 2009 and a comparison of legislation in light of addictive drugs in the CR with foreign legislation. The final part of the work is the sociological research, including the evaluation and conclusions.

Keywords:

Addictive drug, legalisation, narcotic and psychotropic substance, drug, offense.

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce panu PhDr. Mgr. Bc. Stanislavu Zelinkovi za odborné vedení, podnětné rady a připomínky, které mi poskytoval při vypracování této práce. Také bych rád poděkoval mým rodičům za podporu při studiu na vysoké škole.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

.....
podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD	10
1 SPECIFIKA PROBLÉMU LEGALIZACE TZV. LEHKÝCH NÁVYKOVÝH LÁTEK	12
1.1 FAKTORY OVLIVŇUJÍ NELEGÁLNÍ OBCHOD S DROGAMI V ČR	13
1.1.1 Dekriminalizace k potlačení nelegálního obchodu	13
1.2 LÉČEBNÉ ÚČINKY KONOPÍ.....	13
1.3 PRŮCHOZÍ DROGY	14
2 ROZDĚLENÍ A KLASIFIKACE DROG	16
2.1 ZÁKLADNÍ DĚLENÍ DROG	16
2.1.1 Legální drogy.....	16
2.1.1.1 Alkohol	16
2.1.1.2 Tabák	19
2.1.1.3 Léky	20
2.1.1.4 Těkavé látky.....	20
2.1.2 Ilegální drogy.....	21
2.1.2.1 Halucinogeny	21
2.1.2.2 Opiáty.....	22
2.1.2.3 Stimulancia	23
2.1.2.4 Taneční drogy	24
2.1.3 Tvrdé a měkké (lehké) drogy	24
3 KONOPNÉ DROGY	26
3.1 ÚČINNÉ LÁTKY A VYUŽITÍ	27
3.2 ZPRACOVÁNÍ KONOPÍ	27
3.2.1 Marihuana.....	27
3.2.2 Hašiš.....	27
3.3 ÚČINKY KONOPNÝCH LÁTEK NA ČLOVĚKA	28
3.4 ZPŮSOBY UŽÍVÁNÍ	28
3.5 RIZIKA PŘI UŽÍVÁNÍ KONOPNÝCH DROG.....	28
3.6 „INDOOR“ PĚSTOVÁNÍ KONOPÍ.....	29
3.6.1 Vietnamci, kteří takto pěstují konopí jsou většinou rozdělení do čtyř skupin	30
4 ZÁVISLOST NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH	31
4.1 TYPY DROGOVÉ ZÁVISLOSTI.....	31
4.1.1 Jednotlivé druhy závislostí se kódují následovně (WHO)	32
4.2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍCH VZNIK ZÁVISLOSTI	32
4.2.1 Návykové látky a pracovní prostředí.....	32
4.3 ZÁVISLOST U ŽEN A DĚTÍ	33
5 LEGISLATIVA TÝKAJÍCÍ SE NÁVYKOVÝCH LÁTEL	34

5.1	PŘEHLED AKTUÁLNÍ LEGISLATIVY TÝKAJÍCÍ SE NÁVYKOVÝCH LÁTEK	35
5.1.1	40/2009 Sb., trestní zákoník.....	35
5.1.2	167/1998 Sb., o návykových látkách.....	38
5.1.3	379/2005 Sb. zákon k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návyk. látkami	39
5.1.4	Nařízení vlády 455/2009 Sb., rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku	40
5.1.4.1	Příloha č. 1 k NV č. 455/2009	40
5.1.4.2	Příloha č. 2 k nařízení vlády č. 455/2009.....	41
5.1.5	467/2009 Sb. stanovení látek považovaných za jedy a určení malého množství	41
5.1.6	200/1990 Sb., o přestupcích	41
5.2	SROVNÁNÍ AKTUÁLNÍ LEGISLATIVY A LEGISLATIVY PLATNÉ DO KONCE ROKU 2009	43
5.2.1	Paragrafy v TZ č. 140/1961 Sb.....	44
5.3	MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY V DROGOVÉ PROBLEMATICE	46
6	PROTIDROGOVÁ POLITIKA ČR.....	48
6.1	SUBJEKTY PROTIDROGOVÉ POLITIKY	49
6.1.1	Vláda ČR.....	49
6.1.2	Rada vlády pro koordinaci protidrogové problematiky (RVKPP)	49
6.1.3	Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti.....	49
6.1.4	Ministerstva.....	50
6.1.5	Asociace nestátních organizací	50
6.1.6	Národní protidrogová centrála.....	50
6.2	PREVENCE V UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK	51
6.2.1	Protidrogovou politiku našeho státu tvoří čtyři základní části:.....	51
7	ZJIŠTĚNÍ LEHKÝCH NÁVYKOVÝCH LÁTEK V TĚLE	53
7.1	STANOVENÍ ALKOHOLU V KRVÍ	53
7.2	ZJIŠTĚNÍ NEALKOHOLOVÝCH DROG V ORGANISMU	53
7.2.1	Detekce OPL z moči testem DRUGLAB TM	54
7.2.1.1	Postup při použití jednodruhového testu	54
7.2.1.2	Vyhodnocení jednodruhového testu.....	55
7.2.1.3	Postup při použití multitestu	55
7.2.1.4	Vyhodnocení multitestu	56
7.2.2	Detekce OPL ze slin, potu a předmětu	56
7.2.2.1	Použití testu Drugwipe 5:	56
7.3	ORIENTAČNÍ DOBY ZJIŠTĚNÍ DROGY V MOČI	58
8	LEGISLATIVA LEHKÝCH NÁVYKOVÝCH LÁTEK V EVROPSKÝCH STÁTECH.....	60
9	STATISTIKY DROGOVÉ KRIMINALITY	64

9.1	STATISTIKA KRIMINALITY ZA ROK 2009.....	64
9.2	POROVNÁNÍ V UŽÍVÁNÍ KONOPNÝCH A JINÝCH DROG	69
9.3	SROVNÁNÍ VYBRANÝCH UKAZATELŮ ZA ČR S EVROPSKÝM PRŮMĚREM ZE STUDIE ESPAD 2007	70
9.4	POČTY ZADRŽENÝCH, STÍHANÝCH, OBŽALOVANÝCH A ODSOUZENÝCH OSOB PODLE HLAVNÍCH TYPŮ DROG.....	71
9.5	DROGOVÁ KRIMINALITA	72
9.5.1	Obchod s drogami a organizovaný zločin	74
9.5.2	Drogová kriminalita spojená s konopnými látkami	74
9.5.3	Trestná činnost páchaná v souvislosti s alkoholem.....	75
10	SOCIOLOGICKÝ VÝZKUM.....	77
10.1	FÁZE SOCIOLOGICKÉHO VÝZKUMU	77
10.1.1	Přípravná fáze sociologického výzkumu.....	77
10.1.2	Fáze sběru empirického materiálu („terénní práce“).....	77
10.1.3	Fáze zpracování a zobecňování empirických údajů	78
10.1.4	Dotazník jako technika sociologického výzkumu.....	78
10.2	VLASTNÍ SOCIOLOGICKÝ VÝZKUM.....	78
10.2.1	Vyhodnocení výzkumu.....	79
10.2.2	Celkové zhodnocení	89
	ZÁVĚR	91
	SUMMARY	92
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	93
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	96
	SEZNAM OBRÁZKŮ	97
	SEZNAM TABULEK.....	98
	SEZNAM GRAFŮ	99
	SEZNAM PŘÍLOH.....	100
	PŘÍLOHA P I: PŘEHLED NEJVÝZNAMĚJŠÍCH MEZINÁRODNÍCH DOHOD V OBLASTI KONTROLY ŠÍŘENÍ DROG VE 20. STOLETÍ	101
	PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK	103
	PŘÍLOHA P III: SLOVNÍK POJMU	106

ÚVOD

Téma legalizace tzv. lehkých návykových látek jsem si vybral proto, že je to v posledních letech velmi aktuální problém, řešený napříč celou společností. Jedná se hlavně o nejdostupnější konopné drogy, které jsou porovnávány s „legálními“ drogami, alkoholem a tabákem. Touto diplomovou prací chci danou problematiku s objektivním postojem rozebrat, popsat, analyzovat a nastínit možná řešení, s využitím vlastního sociálního výzkumu. Po prostudování této práce, by měl čtenář získat podklady a informace, podle kterých se rozhodne, zda se přikloní k legalizaci, dekriminlizaci, ponechání aktuálního stavu nebo se rozhodne pro zpřísnění legislativy v ČR týkající se tzv. lehkých návykových látek.

Na jedné straně jsou zarytí zastánci legalizace konopí, na druhé jsou zastánci její ilegálnosti s tím, že by se tresty za její držení a distribuci měly naopak zvýšit. A mezi nimi se nachází třetí skupina, zastoupená především politiky a odborníky práva, kteří se pokoušejí najít kompromis mezi první a druhou stranou. Tato problematika se dá řešit skloubením poznatků a zapojení odborníků z kriminologie, kriminalistiky, trestního práva, psychologie, sociologie, přičemž důležitý je také i medicínský pohled. Tento problém měl být vyřešen přijetím nového trestního zákoníku platným od prvního ledna tohoto roku. Výklad novým trestním zákoníkem ale nebyl mnohými dostatečně pochopen a každý si jej přeložil po svém. Tím vzniklo mnoho omylů, včetně toho zásadního, kdy převážně laická veřejnost si nyní myslí, že držení a pěstování konopí není trestným činem, tedy, že je zcela legální. Dalším problémem je pěstování konopí, které bylo v novém trestním zákoně popsáno novou skutkovou podstatou, *Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku*. Přestupek bude spáchán tím, že někdo pěstuje do množství pěti rostlin konopí. Ale když někdo tyto rostliny zpracuje (otrhá, usuší, připraví k užití) dopustí se tím skutkové podstaty trestného činu, *Nedovolené výroby a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami*. A to i v tom případě, že vyrobí množství menší než malé. Tohle mnoho pěstitelů konopí nezaregistrovalo a na základě jejich nevědomosti se mohou dostat až do vězení. Podle výše uvedených faktů policie předpokládá, že až si tuto skutečnost uvědomí většina drobných pěstitelů, kteří pěstují konopí za účelem výroby marihuany (většinou pouze pro vlastní potřebu), nebude riskovat trestní postih, přestanou konopí pěstovat a budou si marihuanu kupovat na ilegálním trhu. A to vždy jen v malém množství, aby byli případně odpovědní za přestupek a nikoli trestný čin.

Zastánci legalizace konopí uvádějí jako hlavní argument léčebné a farmaceutické využití konopí. Konopí ani přípravky, které se z něj vyrábějí u nás nejsou registrovány jako léky. Tudíž užívání konopí (případně koupě) jako léku je v ČR nelegální. Legálně se dá koupit pouze konopná kosmetika, která se ale vyrábí z technického konopí (ta má nulový nebo minimální obsah THC). Na druhé straně pádným argumentem pro zastánce ilegálnosti konopí je jeho vysoká návykovost, vznik psychických změn po jeho užití a velmi diskutovaná otázka - konopí je tzv. spouštěcí drogou, po které uživatel přechází na tzv. tvrdší drogy (heroin, kokain).

V posledních letech roste domácí produkce marihuany s vyšším obsahem THC, kde rostliny konopí jsou pěstované v umělých podmínkách, tzv. indoor pěstírnách, a stále častěji ve velkém objemu. Tenhle způsob pěstování marihuany je hlavní oblastí práce policie, při odhalování a zajišťování velkých pěstitelů marihuany.

1 SPECIFIKA PROBLÉMU LEGALIZACE TZV. LEHKÝCH NÁVYKOVÝH LÁTEK

Problematika drog se v posledních letech stala jednou z nejzávažnějších otázek, které jsou ve veřejnosti vnímány jako velmi ožehavý problém. S distribucí drog totiž velmi úzce souvisí organizovaný zločin, specifický typ trestné činnosti, jehož cílem je dosahování maximálního zisku bez ohledu na použité prostředky. Aktivita skupin organizovaného zločinu jsou zaměřené na pašování drog a obchod s nimi, přičemž strategie obchodníků spočívá v získávání zákazníků dumpingovými cenami nebo vzorky, které jsou distribuovány zdarma. [2]

Při srovnávání alkoholu, jako legální drogy, s marihuanou, je tolerance vůči alkoholikům vyšší než u jiných návykových látek, a dá se srovnat s tolerancí vůči kuřákům. Vznik závislosti u nikotinu a u alkoholu je však procentuálně podstatně menší než u drogových závislostí. Zároveň se mladistvým při jejich prvotních užíváních nesprávně zdůrazňuje, že s užíváním drog mohou kdykoliv jednoduše přestat. Nepřihlíží se k tomu, jak rychle může závislost vzniknout.

Například závislost na alkoholu vzniká průměrně u 8-10 % populace požívající pravidelně alkohol a vyvine se během 3-20 let. Pokud jde o drogy, je výsledek podstatně nepříznivější, neboť závislost se vyvine u 80 % populace v rozmezí několika týdnů či měsíců. [5]

Rizika a škody spojené s užíváním drog existují nejen ve zdravotní oblasti, ale i v oblasti sociální. Uživatelé drog totiž velmi často nejsou schopni se vyrovnat se sociálními nároky života a selhávají ve škole, v práci, hrouť se jim rodinné vztahy, ztrácejí přátele. Nakonec se uzavírají do komunity jedinců, kteří jsou stejně postižení a návrat do společnosti je velmi obtížný, v některých případech téměř nemožný. Takto sociálně poškození mívají pocit vyždědění a odmítavé chování okolí ztěžuje kontakt se zdravotnickými službami, což s sebou nese výraznější zdravotní rizika a škody. Výše uvedený popis se týká dlouhodobých uživatelů, u kterých je možné pozorovat alespoň počínající závislost. Neplatí tedy pro jednorázové užití nebo krátkodobé experimenty s drogami.

Objevuje se také názor, že každý má právo nakládat se svým životem a zdravím tak, jak uzná za vhodné. Tento názor je ale nesprávný a svědčí o naprostém nepochopení práv a svobod jednotlivce. Svoboda není absolutní, každý je svobodný jenom potud, pokud neohrožuje nebo neomezuje svobodu někoho jiného. [2]

1.1 Faktory ovlivňují nelegální obchod s drogami v ČR

- strategická poloha ČR v centru Evropy a tím i hlavní transitní drogové trasy;
- rozvinutý a kvalitní chemický průmysl, kdy i v domácích podmínkách jsme schopni ilegálně vyrobit drogy i pro zahraniční klientelu (např. indoor pěstírny);
- dobrý organizační a inteligentní potenciál obyvatel ČR, kteří přešli z nelegálního směnárství na výnosnější obchod s drogami;
- ČR je stále považována za lukrativní stát pro „praní špinavých peněz“ z organizovaného zločinu, kvůli mezerám v legislativních opatřeních upravující pohyb financí. V září 2008 nabyt účinnosti zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, jeho účinnost se ale prokáže po jeho zhodnocení hospodářskou kriminálkou;
- zvyšující se životní úroveň občanů má za následek dostatek finančních prostředků pro experimentování s drogami, případně přechod z lehčích drog na tvrdší;
- zvyšující se nároky na úspěšnost a výkonnost jedince při obstarání na trhu práce;
- internet, kde lze snadno nalézt návody na výrobu (pěstování) určitých drog, získat zde různé kontakty a vyměnit zkušenosti (pozitivní/negativní) s drogami.

1.1.1 Dekriminalizace k potlačení nelegálního obchodu

Možným řešením, jak zabránit ilegálnímu obchodu s marihuanou je, podle o.s. Legalizace.cz dekriminalizace konopí pro vlastní potřebu, která umožní snížit vazbu koncového spotřebitele na dealery a tím omezí prostor pro experimentování s dalšími, převážně vysoce návykovými látkami. Výsledkem bude jednoznačné snížení počtu závislých na tvrdých drogách. Dekriminalizace konopí není totéž co legalizace. Její právní úprava by měla stanovit množství jednorázově vypěstovaných a zpracovávaných rostlin, specifikaci jejich užití a věkovou hranici 18 let.

1.2 Léčebné účinky konopí

Léčebné účinky konopí jsou nesporné a byly využívány již daleko v minulosti. Tohle je hlavní argument té části společnosti, která prosazuje širší liberalizaci konopných látek v našem právním prostředí. Hlavně jde o absolutní beztrestnost pro pěstování konopí,

pokud možno v neomezeném množství, jejího dalšího zpracování, včetně držení těchto látek pro léčbu různých nemocí, na které má konopí příznivý účinek. Proto je nutné drogy legislativně rozlišit podle zdravotních a sociálních rizik – podle odborných studií a faktů. Výsledky mnoha výzkumů o léčbě konopím jasně vyznívají ve prospěch účinnosti jeho terapeutického působení na řadu nemocí, např. roztroušenou sklerózu, chronické bolesti, neuropatie, deprese, artrózu, gastro-intestinální choroby, migrény, alergie, bolesti páteře, astma, nechtěnou ztrátu tělesné váhy, poranění míchy, Crohnovu chorobu, epilepsii. Zde je však nutná opatrnost. U někoho může vést dlouhodobá každodenní konzumace konopí k rozvoji psychóz.

Tato rostlina účinně pomáhá nejen v případě vážných nemocí, ale při lokální aplikaci v podobě tinktury nebo masti přináší úlevu a rychlé zhojení i při běžných zdravotních problémech, jakými jsou drobné oděrky, popáleniny, kousnutí hmyzu, různé plísně, furunkly a hnisavá ložiska, akné, výrony či zhmožděliny nebo menstruační bolesti. Zvláště dobře se osvědčuje při léčbě tzv. civilizačních nemocí a chorob spojených se stářím. [9]

Úspěšně lze konopí využít v paliativní medicíně, kdy pomáhá umírajícím výrazně zlepšit kvalitu jejich života. Podle Lumíra Hanuše z Hebrejské univerzity v Jeruzalémě, se konopím nardožíl od jiných léků nedá předávkovat, přičemž jeho vedlejší účinky jsou minimální. Aby došlo k předávkování, musel by člověk během jedné hodiny sníst řádově několik kilogramů konopí. V budoucnu je možné, že konopí bude léčit rakovinu. Podle studií na zvířatech bylo prokázáno, že konopí zcela vyléčilo až 30% nemocných s nádorovým onemocněním. „Kanabionidy jsou schopné léčit některé nádory. Zabíjejí rakovinotvorné buňky a zdravé nechávají žít. Testy na zvířatech mají velmi dobré výsledky. Ale ke klinickému použití v medicíně vede ještě dlouhá cesta“, tvrdí profesor Lumír Hanuš. Konopí by, podle profesora Hanuše, mohlo být používáno při léčbě nádorů prsu, prostaty, štítné žlázy, tlustého střeva a konečníku. V současnosti je ale v mnoha zemích součástí podpůrné léčby onkologických pacientů, protože velmi dobře a bez vedlejších účinků tlumí nevolnosti a zvracení, které provázejí chemoterapii.

1.3 Průchozí drogy

Za průchozí drogu se nejčastěji bere marihuana. Pod tímto pojmem se označuje látka, za kterou se postupem času vymění jiná nebezpečnější návyková látka, tzv. tvrdé drogy. V ČR se považuje za průchozí drogu také alkohol a tabák. Na základě výzkumu Dr. Ladislava

Csémy zkušenosti s alkoholem, tabákem a konopím předcházejí kontaktům s jinými návykovými látkami u dospívajících. Zneužívání alkoholu, tabáku a marihuany je spojeno s vyšším rizikem zneužívání tvrdých drog. Není však jednoznačně prokázáno, že se jedná nebo nejedná o příčinnou souvislost.

2 ROZDĚLENÍ A KLASIFIKACE DROG

Drogy jsou sušené nebo jinak konzervované rostliny, živočichové, jejich části nebo produkty jejich metabolismu. Popis pochází z nizozemského slova droog = suchý, vztahující se k suchému stavu. Dále toto slovo bylo nesprávně přeloženo z anglického slova „drug“, které původně znamenalo jen lék, ale začalo se používat jako droga. Získalo druhotný význam škodlivých návykových látek, se kterými se nejčastěji setkáme v kriminalistice a u médií.

2.1 Základní dělení drog

- a) Podle legislativy: legální, ilegální
- b) Podle původu: přírodní, syntetické
- c) Podle účinku: halucinogeny, stimulanty, entaktogeny
- d) Podle zdravotního poškození uživatele: měkké (lehké) a tvrdé

2.1.1 Legální drogy

Nejčastěji užívanými drogami v ČR jsou stejně jako v ostatních evropských státech alkohol a tabák. Pravidelně kouří přibližně 30 % dospělých Čechů, ale také téměř 30 % mladistvých. Roční spotřeba alkoholu v ČR dosahuje 10 litrů čistého alkoholu na osobu a v populaci jsou široce rozšířené zdravotně rizikové formy užívání alkoholu. Užívání alkoholu i tabáku je celospolečensky tolerováno a problémy spojené s jejich užíváním jsou naopak podceňovány.

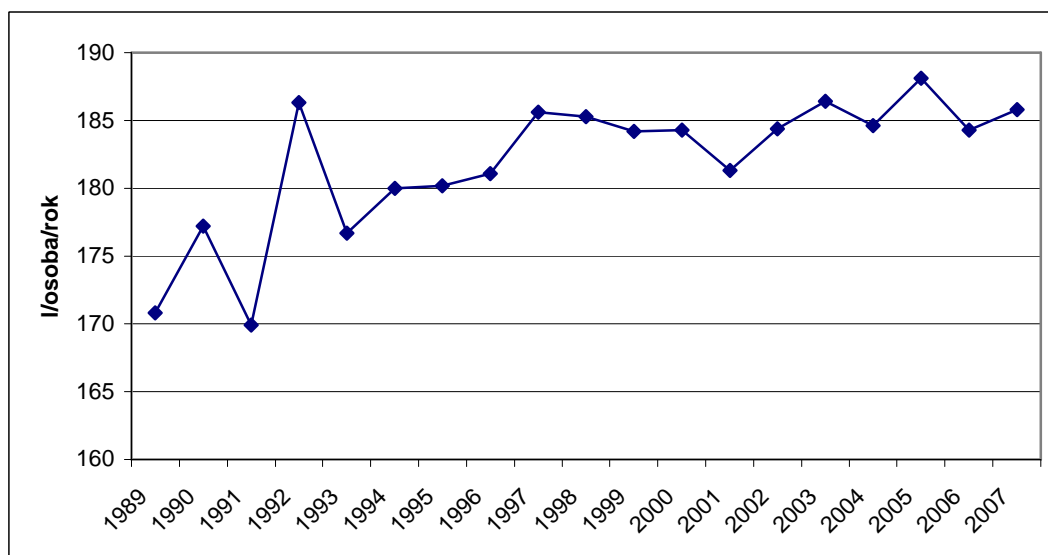
2.1.1.1 Alkohol

Průměrná normální fyziologická hladina alkoholu v krvi u každého člověka se pohybuje v rozmezí 0,03 – 0,05 g.kg⁻¹ (forenzní užití = ‰ = promile). Rychlost vstřebávání alkoholu do krve a do organismu závisí především na difúzním spádu, na velikosti plochy zažívacího traktu, kvalitě jídla a náplň žaludku. Naopak silné nervové vypětí a únava u osob nenavyklých na pití zpomaluje resorpci. [12]

Alkohol je legální droga s nemalými riziky. Účinky alkoholu na psychiku závisí zejména na množství, na formě a způsobu užití požitého alkoholu. Na výsledném projevu chování

se podílejí vedle biologických (osobní dispozice, kondice, zdravotní stav) také psychologické vlivy (předvídání účinku, očekávaný efekt) a vlivy sociální (působení prostředí, ve kterém dochází k pití, včetně působení společnosti a dalších osob). Škodlivé užívání je způsob užívání alkoholu, který vede k poškození zdraví, předcházející většinou několik let vlastní závislosti na alkoholu. Přejít od škodlivého užívání k závislosti na alkoholu probíhá většinou poměrně nenápadně. Typické pro vývoj závislosti jsou „postupné“ změny (postupné zvyšování tolerance vůči alkoholu, postupná ztráta kontroly užívání alkoholu, postupné zanedbávání jiných potěšení a zájmů). Současně dochází (zpočátku většinou rovněž nenápadně) ke změnám v myšlení a chování, které se postupně mohou fixovat a způsobit osobnostní změny. Jedná se vlastně o adaptační mechanismus, kterým alkoholik reaguje na konflikty, vznikající při konfrontaci s realitou stále častějších a výraznějších problémů, vyvolaných jeho pitím. [1]

Konzumace alkoholu se u nás neustále zvyšuje, i když v posledních letech je situace poměrně stabilní (viz. graf č.1) . V posledních letech kolísá spotřeba 100% alkoholu (čistý líh) na 10 litrech na osobu. V šedesátých letech činila 6l na osobu. V konzumaci piva zaujímá ČR stabilně jedno z čelných míst ve světě, což v posledních letech představuje 170l na osobu (hodnoty představují spotřebu za rok).

Graf 1. Spotřeba alkoholu od roku 1989 na jednoho obyvatele v ČR

Na ose „Y“ je uvedeno, kolik připadá litrů alkoholických nápojů za rok na jednoho obyvatele v ČR. Data jsou získána z ČSU¹.

Příznakem rozvinuté závislosti bývá výrazná změna tolerance vůči alkoholu, následovaná výskytem abstinčních příznaků. Alkoholická „okénka“ jsou typické výpadky paměti, při kterých si pacient nepamatuje, co dělal během intoxikace alkoholem. Pro vývoj tolerance na alkohol je charakteristické, že s rozvojem závislosti dochází zpočátku k jejímu zvyšování. Závislá osoba je tak schopna denně konzumovat značné množství alkoholu, přičemž se často nechová nápadně, takže nebudí pozornost, nepůsobí dojmem opilého člověka. Postupně však dochází naopak k výraznému snížení tolerance, při kterém i malé množství vypitého alkoholu vyvolá u postiženého rychle příznaky těžké opilosti (viz tab. 1.).

Hladina alkoholu (promile)	Pocit	Chování
0,4	Uvolnění	Vyšší riziko úrazu
0,6	Veselost	Ovlivněna schopnost Rozhodování a úsudku
0,8	Teplo, spokojenost	Zhoršené sebeovládání, horší postřeh
1,2	Mnohomluvnost, podrážděnost	Impulsivnost, prudké nevypočitatelné reakce
1,5	Otupělost, zmatenost	Méně zřetelná řeč, agresivita, sklon k násilí
2,0	Tupá opilost	Poruchy rovnováhy, dvojité vidění, poruchy paměti
3,0		Možné bezvědomí
4,0		Bezvědomí, riziko smrtelné otravy

¹ http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#01.

Tab. 1. Hladina alkoholu v krvi, pocity, chování [13]

2.1.1.1.1 Vylučování alkoholu z organismu

- z 90 až 95% se vylučuje z organismu oxidací v procesu látkové přeměny (z toho 60-90% v játrech)
- 5 až 10% se vylučuje v nezměněné formě
- 4 až 5% dechem
- 1 až 3% močí [13]

2.1.1.2 *Tabák*

V ČR jsou běžné v zásadě dvě formy: bezdýmny tabák nebo tabák, který hoří. Bezdýmny tabák můžeme dále rozdělit na šňupací (aplikace vdechtem do nosních dutin) a orální (aplikace do úst). Orální tabák je tabák žvýkací, tedy listy tabáku, které se vkládají do úst a žvýkají (oblíbená forma zejména u horníků, kteří bývají závislí na nikotinu, ale během směny nemohou kvůli metanu kouřit).

Dnes je tabák rozšířen prakticky po celé planetě. Kdybychom teď chtěli začít vyrábět a prodávat cigarety v nějaké zemi, nikde by nám to nemohli povolit, protože je už dnes znám zničující dopad na zdraví. Přišlo se na to ale až po roce 1950. Ročně stoupá spotřeba tabáku celosvětově zhruba o 3%, a to především v rozvojových zemích. V rozvinutých (západních) zemích spotřeba stagnuje nebo klesá. Většinou kouří 25% populace nad 12 let. U nás kouří necelých 30% ve věku nad 15 let. Avšak v rozmezí 15-18 let kouří skoro 50% mladých a to zejména dívek.

2.1.1.2.1 Účinky

Akutní účinky nejsou tak podstatné - lokální podráždění sliznic, nauzea, bolesti hlavy, průjem. Někoho od kouření mohou odradit, ale většinou pod sociálním tlakem začínající kuřák tyto problémy rychle překoná, později se už neobjevují - rychle vzniká tolerance. Mezi hlavní abstinenci (abstinenční) příznaky při vzniklé závislosti patří především nezvladatelná touha po cigaretě (craving), nervozita, podrážděnost, změny nálady, smutek až deprese, nesoustředěnost, poruchy spánku, únava. Abstinenční příznaky se objevují řádově za několik hodin po poslední dávce nikotinu. [12]

2.1.1.2.2 Rizika

Závislost na tabáku začíná závislostí psychosociální, po určité době (ta je individuální) vzniká také fyzická drogová závislost, tedy závislost na nikotinu (asi u 60-70% kuřáků). Pokud jde o vliv na zdraví, u bezdýmného tabáku nejsou zplodiny hoření, celkový vliv je tedy o málo menší, ale vinou intenzivnějšího a delšího působení v dutině ústní je tu výraznější místní vliv (nemoci dutiny ústní). Na téma „tabák a nemoci“ bylo publikováno kolem 70 000 prací, které popisují podíl kouření na 24 nemocích ve třech skupinách: kardiovaskulární (podíl kouření asi 20-25%), nádory (30%) a chronická plicní onemocnění (75%). Psychologická a sociální rizika jsou minimální, protože tabák nevede ke změněným stavům psychiky a neprojevuje je. Je to psychicky bezpečná, dostupná, legální a tolerovaná droga. I když v posledních letech v ČR je stále méně tolerována a volá se po zákazu kouření v restauracích. Díky nejednotnosti poslanců v této problematice a určitém tlaku tabákových subjektů, se tento návrh nepodařilo prosadit.

2.1.1.3 Léky

Léková závislost je velkým problémem, kterému nebyla zatím věnována dostatečná pozornost. V budoucnosti se bude zneužívat jistě i mnoho dalších léků, o kterých třeba předběžné studie tvrdily, že při nich nebezpečí závislosti nehrozí. Je proto potřebné při každém nově zavedeném léku sledovat i možnost vzniku lékové závislosti.

2.1.1.3.1 Účinky a rizika

Hlavním společným účinkem analgetik, sedativ a hypnotik je útlum centrální nervové soustavy. Po jejich užití dochází k postupující ospalosti, otupělosti, k celkovému útlumu s rozmazanou blábolivou řečí. Může dojít k poruše v koordinaci pohybu, vyhasínání reflexů a při předávkování až k hlubokému bezvědomí – kómatu. Chronické užívání vede k psychické a fyzické závislosti na dané návykové látce a to i u uživatelů, kteří ji dostávají jako lék na lékařský předpis. Pokud má uživatel obvyklou dávku své drogy, svého léku, nemusí se to nijak výrazněji projevit, pokud nepřekročí svoji toleranci. [12]

2.1.1.4 Těkavé látky

Označují se někdy i jako prchavé látky nebo inhalační drogy. Patří mezi ně některá rozpouštědla, ředidla a lepidla, ale i plynné látky, například éter a rajský plyn. Jednotlivé

prchavé látky se od sebe liší chemickým složením a způsobem účinku. Společným znakem po užití je ovlivnění centrální nervové soustavy, které se projevuje euforií, většinou s útlumem, mohou se objevit zrakové a sluchové halucinace. [12]

Některé prchavé látky jsou uvedeny v zákoně č. 167/98 Sb. o návykových látkách, v příloze č. 10 jako pomocné látky zařazené do tabulky II podle Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s OPL.

Uvádění toluenu na trh nebo do oběhu je s účinností od 15. června 2006 omezeno vyhláškou č. 221/2004 Sb., ve znění č. 540/2006 Sb. Výrobky (toluen, lepidla, barvy ve sprejích) s obsahem toluenu vyšším než 0,1 % mohou být uváděny na trh a do oběhu pouze, pokud nejsou určeny k prodeji spotřebitelům (fyzickým osobám nepodnikajícím).

2.1.2 Ilegální drogy

Halucinogeny	Jiné halucinogeny než konopné se v ČR užívají spíše vzácně.
Konopné drogy	Stejně jako jinde ve světě, i v ČR je nejčastěji zneužívanou ilegální drogou konopí.
Opiáty	Opiáty jsou spolu s těkavými látkami považovány za nejnebezpečnější psychotropní látky vůbec, jejich závislostní potenciál je velmi vysoký.
Stimulancia	Stimulancia mají v České republice "slavnou" tradici - právě u nás byl na konci sedmdesátých let znovuobjeven pervitin a jeho poměrně snadná výroba.
Taneční drogy	Taneční drogy představují poměrně širokou skupinu rekreačně užívaných látek, typický je jejich kombinovaný halucinogenní a stimulační účinek.

Tab. 2. Druhy ilegálních drog [14]

2.1.2.1 Halucinogeny

Obecně je lze rozdělit do tří základních skupin:

- přírodní halucinogenní drogy rostlinného původu a z hub (např. mezkalin, durman, psilocybin atd.)
- přírodní halucinogenní drogy živočišného původu (např. bufetenin)
- semisyntetické a syntetické, tj. poloumělé a umělé halucinogenní drogy (např. LSD a PCP – „andělský prach“).

LSD se na našem současném černém trhu objevuje téměř výhradně ve formě tzv. tripů či krystalů. V první případě se jedná o malé papírové čtverečky s potiskem různých symbolů. Ve druhém případě pak jde o malé granulky většinou tmavomodré či zelené barvy.

Houby se u nás vyskytují a hojně užívají houby z rodu lysohlávek, která obsahuje psilocybin. Je to u nás nejrozšířenější přírodní halucinogenní látka, která se vyskytuje na velké části území ČR. Je díky sběru a sušení snadno dostupná droga, kde se těžko odhaduje množství aktivní látky a tím přináší velké riziko spojené s kontrolou intoxikace.

2.1.2.1.1 Rizika

Vyšší dávky látky mohou navodit intenzivní halucinogenní stav bez možnosti ovlivnění vůlí, což osoby se silnou potřebou kontroly a sebekontroly mohou vnímat velmi negativně. Vysoké dávky mohou způsobit výraznější poruchy myšlení, zvýšenou vztahovačnost až paranoii, doprovázenou poruchami paměti, úsudku a pozornosti. O halucinogenních látkách se traduje, že co do účinku patří k nejméně předpověditelným drogám. LSD ani psilocybin u člověka nevyvolávají závislost tak, jako u jiných skupin drog. [14]

2.1.2.2 Opiáty

Opiáty jsou s těkavými látkami považovány za nejnebezpečnější psychotropní látky, kvůli jejich vysokému potenciálu závislosti. Tyto drogy jsou také jedny z nejdražších co do ceny za denní dávku uživatele. To sebou přináší i vznik zločinnosti od drobných krádeží až po distribuci a obchodování s drogami. Užívání těchto opiátů je těžko slčitelné s běžným životem, vznikají problémy uživatele v zaměstnání nebo ve škole, protože nevýrazně artikuluje, je malátný, lehce euforický, nezodpovědný, mírně zmatený v čase i prostoru a má poruchy výbavnosti. Opiáty spolu s ředidly se lze relativně nejsnadněji předávkovat. [16]

Opium je sušená šťáva z naříznutých nezralých makovic máku setého. Její název pochází z řeckého „ópos“ (šťáva). Ke získání 1 kg surového opia je třeba šťáva z přibližně 20 000 nezralých makovic. Typickým způsobem jeho zneužívání bylo a je požívání (nebo pití v roztocích) a kouření z dýmek.

Heroin v současnosti představuje jednu z nejnebezpečnějších masově zneužívaných drog. Závislost na pouličním heroinu je obecně považována za nejrizikovější a společensky nejškodlivější závislost: zdravotní, sociální i závislostní rizika jsou u ní velmi vysoká.

2.1.2.2.1 Rizika

Největší riziko opiátů a z nich především heroinu plyne z faktu, že uživatel neví koncentraci heroinu v získané dávce. Další riziko vyplývá ze způsobu užívání, kdy uživatelé, kteří si drogu vpichují, riskují záněty žil a trombózu, někdy až smrtelnou embolií. Pokud si uživatelé vpichují drogu jehlou, kterou před nimi již někdo použil, zvyšuje se až k jistotě riziko zánětu žil, ale i zánětu jater, nákazy AIDS a v neposlední řadě také syfilidou a tuberkulózou a jinými nemocemi, které se obvykle šíří jinými cestami. Další problém představuje tolerance a obchod s heroinem (důležitá sekce v organizovaném zločinu a praní špinavých peněz). [16]

2.1.2.3 Stimulancia

Stimulancia a z nich především pervitin jsou po alkoholu pravděpodobně nejčastěji zneužívanou tvrdou drogou v ČR. Prvotní efekt stimulancí je ve většině případů výrazný a příjemný, i když může někdy dojít ke stavům podráždění, nervozity a úzkosti. Při častém a déletrvajícím zneužívání této skupiny drog dochází u každého konzumenta zákonitě k zásadním proměnám psychiky. Narkoman postupně nabývá přesvědčení, že v jeho okolí dochází k podivným jevům, jako např. ostatní se k němu chovají jinak, neustále jej sledují, snaží se jej různě podrazit, ošálit, podvést či přímo zabít. Tyto pocity se neustále zvýrazňují a bývají stále více doprovázeny halucinacemi, které mohou skončit sebevraždou. Stimulancia patří mezi drogy s vysokou mírou rizika, typickými zástupci jsou kokain, pervitin (metamfetamin) a amfetamin. [14]

2.1.2.3.1 Rizika

Stimulancia vytvářejí velmi rychle a spolehlivě psychickou závislost. Závislost tělesná je vyjádřena méně výrazně než např. u opiátů, přesto však u uživatele dochází ke vzniku

tolerance a tedy nutnosti zvyšovat dávky. Největší riziko stimulancií a z nich především pervitinu plyne z faktu, že se nikdy neví, kolik drogy je v dané dávce. Ředění látky za účelem zvýšení jejího objemu, a tedy zisku dealera, jsou často nebezpečnější než sám pervitin. Důležité riziko spočívá ve vpichování této drogy uživatelem. [16]

2.1.2.4 Taneční drogy

Jako taneční drogy se nejčastěji rozumí extáze. Toto jméno v užším smyslu znamená MDMA (metylen-dioxymetamfetamin). V širším smyslu bývá vztahováno ještě na tři příbuzné sloučeniny (MDA, MDEA a MBDB). Nejširší možný význam pojmu taneční drogy, jsou drogy, které někteří jedinci užívají při tanci, tedy vlastně cokoliv včetně halucinogenů, stimulancií a alkoholu. [14]

Tyto drogy mají povzbuzující účinky, umožňující extrémní fyzickou aktivitu typu mnohahodinového tance, a potlačující vnímání pocitu hladu, žízně nebo horka. Navozují pocity vcítění, přátelskosti a sdílení.

2.1.2.4.1 Rizika

Místo ke kýženým pocitům dojde ke zmatenosti, desorientaci, úzkostnosti, návalům paniky a deprese, dehydrataci a přehřátí díky extenzivnímu tančení a nedostatečnému příjmu tekutin. Existuje zde také vysoké riziko dopravní nehody při řízení motorových vozidel. [16]

2.1.3 Tvrdé a měkké (lehké) drogy

Asi nejznámější dělení na drogy tvrdé a měkké se vztahuje k riziku, které se pojí s jejich užíváním. Někdy se také mluví o drogách s akceptovatelným rizikem a drogách, u kterých je riziko spojené s jejich užíváním příliš velké, tedy neakceptovatelné. Tedy čím je droga „tvrdší“, tím větší poškození je schopna vyvolat. Nejvážnější a nejčastěji popisované je poškození v oblasti zdravotní - míněno je tělesné i duševní zdraví.

Míra rizika	Tvrdost	Zástupci
Vysoká	Tvrdé	Toluen, Heroin, Morfin, LSD
Vysoká až střední	Tvrdé	Lysohlávky, Kokain, Pervitin

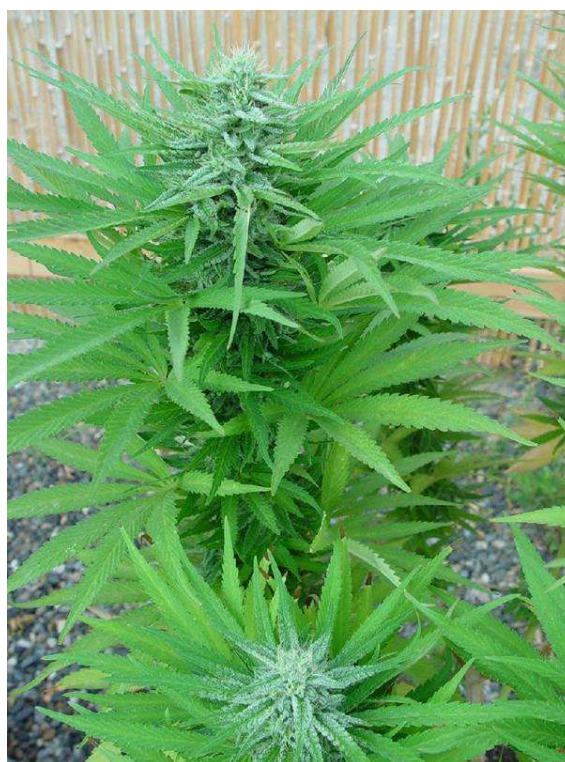
Střední	Tvrdé	Alkohol, Extáze, Efedrin, Kodein
Relativně malá	Měkké	Marihuana, Hašiš, Tabák
Prakticky bez rizika	Měkké	Káva, Čaj

Tab. 3. Míra rizikovosti některých běžně užívaných látek

Mezi tzv. lehké návykové látky tedy patří marihuana, hašiš (konopné drogy) káva, tabák a čaj. V této kapitole jsem neklasifikoval konopné drogy, protože budou uvedeny v následující kapitole.

3 KONOPNÉ DROGY

Konopné drogy se v Evropě chápou jako něco nového, co zde nebylo, dovezlo se sem až v posledních desetiletích a nemá v jejím kulturně-historickém kontextu tradici. Moderní výzkumy ale prokázaly, že konopné drogy jsou látkami, které byly v Evropě známy a zřejmě též užívány ve velmi hluboké historii. Podle Richarda Schultese byly první pokusy pěstovat konopí někdy do doby 10 000 let př.n. l. Název drogy kanabis pochází od řeckého filozofa a historika Herodotosa z Halikarnasu, neboť kanabis v překladu znamená hlučný. Právě hlučnost je jedním z charakteristických projevů chování skupinového užívání konopí. Původním domovem konopí je centrální část Asie, odkud se díky nenáročnosti na pěstování rozšířila po celém světě. Nejvíce ji vyhovuje teplé klima. U nás jsou pro tyto přírodní drogy nejlepší podmínky v oblastech severní a jižní Moravy, kde konopí dosahuje nejlepší kvality co do obsahu psychotropních látek.

Obr. 1. Horní část rostliny konopí²

² http://www.salix.cz/rs/image/200502021746_konopi.jpg

3.1 Účinné látky a využití

Za psychicky neaktivnější látky (cannabinoidy) jsou považovány 8-trans tetrahydrocannabinol a delta-9-trans- tetrahydrocannabinol (THC), jenž je vůbec psychicky neaktivnější látkou obsaženou v marihuaně a hašiši. Pryskyřice obsahuje éterické oleje, různé cukry, flavonoidy, alkaloidy a chlorofyl. Ty jsou ale neaktivní na lidskou psychiku. Kanabionidy mají kromě psychotropního efektu i další potenciálně využitelné vlastnosti. Mají analgetický vliv a potlačují nevolnost a zvracení, tím se od roku 1991 využívají při zvládání těchto obtíží u AIDS a chemoterapii u nádorových onemocnění (viz kapitola 2.1). Jedná se o preparát Marinol, který např. v Kanadě předepisují i praktičtí lékaři. [16]

3.2 Zpracování konopí

Konopí je významným zdrojem přírodních drog. Tato rostlina, pěstovaná ve vhodných klimatických podmínkách (např. oblast Blízkého východu a Mexiko), poskytuje základní surovinu pro výrobu marihuany a hašiše.

V přesně stanoveném vegetačním období se otrhají samičí květy této rostliny, které obsahují významný podíl vlastní účinné látky THC. Takto sklizené květy se slisují do podoby desek, hranolů nebo koulí a pod názvem hašiš se ilegálně exportují do oblastí konzumace. Zbylé části rostliny (listy, řapíky) obsahují podstatně méně účinné látky, ale po usušení se konzumují jako marihuana. Hašiš se míchá s tabákem a v podobě cigaret se kouří, marihuana se kouří bez příměsi tabáku. Tzv. „tekutý hašiš“ je extrakt účinných látek hašiše ve vhodné rozpouštěcí látce, kterým se impregnuje tabák, jež se kouří. [15]

3.2.1 Marihuana

Marihuana je název pro sušené květenství a horní lístky ze samičí rostliny konopí. Při dobrém zpracování je látka v menších kouscích, držících v hrudkách při sobě, jemně lepících a s charakteristickým aroma. Pašovaná marihuana neobsahuje semínka.

3.2.2 Hašiš

Hašiš je konopná pryskyřice, obvykle obsahující malý obsah květenství a drobných nečistot. Barvu má tmavě zelenou přecházející do tmavě hnědé. Obsah aktivních látek

(THC) může být až 40%. Nové technologie (tzv. indoor) pěstování marihuany však tento rozdíl téměř stírají.

3.3 Účinky konopných látek na člověka

Mezi zcela nejcharakterističtější účinky konopných látek lze řadit sucho v ústech (často velmi intenzivní, někdy až nepříjemné), jemný pocit chladu a hlad. Typická pro konopnou intoxikaci je deformace ve vnímání času. Čas se zdá být delší, vše se jakoby vleče a i velmi krátký okamžik se může zdát jakoby uběhly celé hodiny. V drtivé většině případů je intoxikace doprovázena stavem lehké euforie a příjemné nálady, která občas může přejít do bouřlivého a nezadržitelného dlouhého smíchu.. Celkový stav se blíží mírně meditativnímu ponoření do vlastních pocitů, nálad, myšlenek a fantazií. Intoxikace konopím se může projevit nevolností až zvracením, úzkostné stavy jsou zřídka. [17]

3.4 Způsoby užívání

Konopné drogy jsou užívány především kouřením. V menším měřítku se objevuje také požití ústy, obvykle jako součást pokrmů či nápojů nejrůznějšího druhu (nejčastěji jako přísada v pečivu a mléku). Určité omezení z hlediska úpravy představuje rozpustnost účinných látek především v oleji a tucích a naopak velmi malá rozpustnost ve vodě. Dávkování bývá velmi proměnlivé. U dlouhodobých uživatelů je množství aktuálně užitých drog ovlivněno stále přítomným určitým množstvím drogy v těle. Velmi obecně lze říci, že se množství požitých drog u marihuany pohybuje od desetin gramu, až po několik gramů sušiny (v závislosti na obsahu aktivních látek a zkušenosti uživatele).

3.5 Rizika při užívání konopných drog

- Po užití těchto látek existuje vysoké riziko úrazů a dopravních nehod. Schopnost řídit je zhoršena i 24 hodin po vykouření jediné marihuanové cigarety.
- Doposud nebyl popsán případ předávkování s následkem smrti.
- Riziko zhoubných nádorů v oblasti dutiny ústní, hltanu a jícnu. Marihuanové cigarety obsahují více rakovinotvorných látek nežli tabák. [17]

- Při velmi častém, nadměrném a dlouhodobém užívání se dostavují poruchy některých poznávacích funkcí. Jedná se zejména o zhoršení v oblasti krátkodobé paměti a schopnosti soustředit se.
- Například při déletrvající depresi nebo při intoxikaci na nepříjemném místě nebo s nepříjemnými a neznámými lidmi, může dojít k rozvoji paranoidního stavu, kdy má dotyčný pocit, že je ostatními sledován, pozorují ho, hodnotí. Může se objevit i strach, že bude zatčen policií za užívání drogy.
- U osob s vytvořenou či vrozenou dispozicí může dojít k rozvoji velmi intenzivních, hlubokých depresivních stavů či stavů úzkosti a napětí. Ty mohou při vystupňování přejít až do panického stavu, kdy hrozí nebezpečí sebepoškození či naopak agrese k okolí.
- Marihuanová cigareta obsahuje listy a vrcholky konopí. Množství účinné látky (THC) je asi 4000krát účinnější než alkohol. [7]
- Požívání hašiše nebo marihuany zvyšuje riziko psychických onemocnění až o 40%. K tomuto závěru došla skupina britských vědců pod vedením Stanleyho Zammita z Univerzity v Cardiffu.

3.6 „Indoor“ pěstování konopí

„Indoor“ je způsob pěstování rostliny *cannabis sativa* (konopí seté) ve vnitřních prostorách nějaké budovy či objektu, ale i v panelákových bytech. Indoor pěstíren v posledních letech neustále přibývá. Za rok 2009 ji bylo nejvíce evidováno na Chebsku. Tito pěstitelé si k těmto účelům pronajímají rodinné domy, zemědělské objekty či skladovací prostory, které si stavebně upraví, čímž mohou objekt nenávratně znehodnotit. K dosažení velkého tepla v těchto prostorách instalují několikasetwattové zářivky, které obalí hliníkovou folií.

Rostliny jsou zasazeny v samostatných květináčích zavlažovány systémem, kterým se kromě vody k rostlinám dostávají i živné roztoky. Rostlinám se záměrně rozsvěcuje a zhasíná světlo v určitých periodách tak, že rostliny konopí dozrají do stadia květenství za 3x kratší dobu, než v běžných venkovních podmínkách. Stadium květenství je nejvhodnější pro sklizeň, díky vysokému obsahu THC v květech, který může dosahovat až 20%. Rostliny konopí tak mohou vyrůst během jednoho běžného vegetativního období až 3x.

Z 80% se touto činností zabývají především občané Vietnamu, ve zbytku pak Češi. Zisky z prodeje takto vypěstovaného konopí jsou enormní. V tuzemsku se 1kg sušené marihuany prodává v ceně kolem 60.000,- Kč a v zahraničí je to až 100000,- Kč. [30]

3.6.1 Vietnamci, kteří takto pěstují konopí jsou většinou rozdělení do čtyř skupin

- a) Dělníci – ti se zdržují přímo v pěstírnách po celou dobu růstu rostlin. Tito Vietnamci pobývají v ČR často ilegálně, jsou stíháni pro jinou trestnou činnost a většinou neumějí česky. Rostliny zalévají, obhospodařují a hlavně hlídají pěstírnu, zejména před nebezpečím krádeže rostlin a sklizně před jinými pěstiteli a dealery.
- b) Druhou skupinou jsou Vietnamci, kteří dovážejí do pěstírny sazenice rostlin, hnojivo a jídlo pro skupinu „dělníků“.
- c) Třetí skupinou jsou Vietnamci, kteří do pěstírny přijíždějí pro sklizeň a tu následně dodávají na ilegální trh s drogami.
- d) Poslední a nejvyšší skupinou jsou Vietnamci, kteří celý tento proces financují a řídí.

V pěstírnách je vždy několik set kusů rostlin rozdělených do více stádií vegetačního období tak, aby vždy některé z rostlin bylo možné sklídit a vyrobit marihuanu. Toto opatření zajišťuje stabilní přísun marihuany pro následný prodej v jakémkoliv ročním období. Marihuana vypěstovaná a vyrobená v indoor pěstírnách nacházejících se na území ČR se z malé části prodává v tuzemsku, převážně se však vyváží do zahraničí, zejména do Německa, Holandska a Velké Británie.[30]

S pěstírnami konopí je však spojeno i několik dalších rizik. Pro potřebu vysoké intenzity osvětlení, což je nákladné, proto se pachatelé velmi často nelegálně připojují k elektrické rozvodné síti. Roste tak riziko požáru nebo smrti elektrickým proudem i pro ostatní obyvatele.

Lze předpokládat, že se počet ilegálních indoor pěstíren nacházejících se v ČR nesníží. Marihuana je velmi výnosným artiklem. Vysoké zisky s minimálními náklady jsou dostatečně motivující, aby pěstitelé v pěstování ve velkém rozsahu pokračovali. Z pohledu policie se daří ilegální indoor pěstírny odhalovat. Zásahu na tom má i spolupráce se zástupci energetických distribučních firem, kteří jsou často první, kdo zjistí podezřelé skutečnosti (např. neúměrná spotřeba elektřiny z jediného odběrného místa). [30]

4 ZÁVISLOST NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH

Toxikomanie je periodicky se opakující nebo chronický stav vyvolaný užitím drogy. Rozdíl mezi drogou a lékem je v indikaci, množství dávky a frekvenci užívání. Když jde o zvyšování těchto faktorů nebo jejich stále vysoké hodnoty jde o drogu. [3]

Předchozí odstavec je definice závislosti podle Světové zdravotnické organizace (WHO).

Obr. 2. Druhy závislostí podle typů drog [13]

4.1 Typy drogové závislosti

- Stimulační účinek: amfetaminový, alkoholový, halucinogenní, kanabisový, kokainový, kofeinový, tabákový.
- Tlumivý účinek: barbiturátový (sedativa) a opiátový.
- Fyzická závislost.
- Psychická závislost.

Závislost nastává, když jedinec po vysazení drogy nebo výrazném snížení látky, cítí tělesnou nepohodu. Duševní závislost se projevuje silnou touhou po droze, když je to proti zájmům člověka. Duševní závislost bývá častěji silnější než fyzická. [3]

4.1.1 Jednotlivé druhy závislostí se kódují následovně (WHO)

Místo před desetinnou tečkou označuje návykovou látku.

- F10.2 Závislost na alkoholu
- F11.2 Závislost na opiátech
- F12.2 Závislost na kanabionidech
- F13.2 Závislost na sedativech nebo hypnoticích
- F14.2 Závislost na kokainu
- F15.2 Závislost na jiných stimulantcích včetně kofeinu a pervitinu
- F16.2 Závislost na halucinogenech
- F17.2 Závislost na tabáku
- F18.2 Závislost na organických rozpouštědlech
- F19.2 Závislost na několika látkách nebo jiných psychoaktivních látkách

Lze obecně konstatovat, že neexistuje taková kombinace osobnostních charakteristik, která by určitého jedince neodvratně předurčovala k závislosti na drogách, a současně nelze u nikoho s jistotou vyloučit možnost vzniku této závislosti. [4]

4.2 Faktory ovlivňujících vznik závislosti

- Dědičnost (možnost vzniku u dětí rodičů závislých na drogách, u novorozenců, jejichž matky požívaly návykové látky v době těhotenství);
- Prostředí obklopujícího člověka (dysfunkční rodinné zázemí, kamarádi, škola);
- Stresová situace.

4.2.1 Návykové látky a pracovní prostředí

Profese, jenž jsou vystavena zvýšenému riziku vzniku drogové závislosti:

- profese v pohostinství,
- podniky vyrábějící alkoholické nápoje či zdravotnické drogy,
- profese vyžadující nepřirozený spánkový režim (řidiči, moderátoři v médiích),

- profese spojené s rizikem selhání před veřejností (umělci, herci, politici),
- profese se značnou odměnou a popularitou (vrcholoví sportovci),
- podnikatelé vysoce vytižení, vznik stresu – především alkoholová závislost, i u žen.

4.3 Závislost u žen a dětí

Návykové chování u dětí a dospívajících je odlišné od dospělých jedinců. V mladším věku vzniká závislost podstatně rychleji, až desetinásobně. Tolerance, menší zkušenost, sklon k riskování a možná kombinace více návykových látek vede k vyššímu riziku předávkování s následkem smrti u dětí a dospívajících. Alkohol a patrně i jiné drogy narušují vytváření sítí mozkových buněk, které probíhá v dospívání. [8]

Ženy bývají zpravidla opatrnější a zdrženlivější k návykovým látkám a jiným rizikům, proto je jejich počet v závislosti na návykových látkách menší než u mužů. Naproti tomu, ale jejich závislost vzniká podstatně rychleji oproti opačnému pohlaví. [8]

5 LEGISLATIVA TÝKAJÍCÍ SE NÁVYKOVÝCH LÁTEL

Od 1. ledna 2010 nabyl účinnosti nový trestní zákoník a nařízení vlády týkající se bližšího vymezení druhů a množství omamných a psychotropních látek pro potřeby nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. Tím došlo ke změnám v oblasti posuzování trestní odpovědnosti za nedovolené nakládání s OPL, tedy v oblasti drogových trestných činů. Současně s novým tr. zákoníkem vešla v platnost nařízení vlády č. 455/2009 Sb., která stanovuje seznam rostlin a hub obsahující OPL a jaké je množství větší než malé těchto rostlin a hub.

Důležitá fakta vyplývající z nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.:

- Neoprávněné přechovávání drog pro vlastní potřebu je nezákonné a postižitelné vždy: - v malém množství podle zákona o přestupcích,
 - v množství větším než malém podle trestního zákoníku.

Subjekty, které jsou oprávněny drogy přechovávat, definuje zákon (patří sem např. zdravotnická zařízení, lékárny, laboratoře apod.). Pokud tedy drogy přechovává uživatel drog nebo závislý, jedná se vždy o protiprávní jednání.

- Za neoprávněné přechovávání malého množství jakékoliv drogy pro vlastní potřebu může být v přestupkovém řízení uložena pokuta až do výše 15 000 Kč.
- Neoprávněné pěstování rostlin nebo hub obsahujících drogy pro vlastní potřebu je nezákonné a postižitelné vždy. V malém množství podle zákona o přestupcích (v přestupkovém řízení pokuta až 15000 Kč), v množství větším než malém podle trestního zákoníku (za konopí až půl roku odnětí svobody, za houby či jiné rostliny až 1 rok).
- Při neoprávněném přechovávání drogy pro vlastní potřebu se bere ohled na druh drogy – konopí a jiné drogy. Nižší trestní sazbou, než tomu bylo do konce roku 2009, jsou trestány osoby, které v množství větším než malém přechovávají konopné drogy.
- Dělení drog na konopné drogy a jiné drogy, eventuálně rostliny konopí a jiné rostliny a houby obsahující drogy, zákon používá pouze v případě přechovávání a pěstování pro vlastní potřebu v množství větším než malém. Jakékoliv další

způsoby nedovoleného nakládání (např. prodej, dovoz, vývoz) jsou trestány stejně bez ohledu na typ drogy.

- Co se považuje za „množství větší než malé“ stanovila vláda svým nařízením. Co se považuje za rostliny nebo houby obsahující drogy v souvislosti s pěstováním pro vlastní potřebu stanovila taktéž vláda nařízením. Vládní nařízení jsou stejně jako trestní zákoník závazná pro každého bez výjimky, tedy i pro orgány činné v trestním řízení, včetně soudů.

5.1 Přehled aktuální legislativy týkající se návykových látek

5.1.1 40/2009 Sb., trestní zákoník

§ 130 Návyková látka

Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

§274 Ohrožení pod vlivem návykové látky

(1) Kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 havárii, dopravní nebo jinou nehodu, jinému ublížení na zdraví nebo větší škodu na cizím majetku nebo jiný závažný následek,

b) spáchá-li takový čin při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvláště nebezpečný, zejména řídí-li hromadný dopravní prostředek, nebo

c) byl-li za takový čin v posledních dvou letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn.

§ 283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

(1) Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,

c) ve značném rozsahu, nebo

d) ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let.

(3) Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch,

c) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo

d) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo

c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

(5) Příprava je trestná.

§ 284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu

(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli

tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.

§ 285 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku

(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než uvedenou v odstavci 1 obsahující omamnou nebo psychotropní látku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.

(4) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.

§ 286 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu

(1) Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody až na pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu,

c) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti, nebo

d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

§ 287 Šíření toxikomanie

(1) Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) vůči dítěti, nebo

c) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči dítěti mladšímu patnácti let.[18]

Skutkovou podstatou trestného činu podle § 286 je o úmyslný ohrožovací trestný čin, který je dokonán již vyroběním, opatřením nebo přechováváním předmětu určeného k výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku či jedu, aniž by muselo dojít k jeho použití při výrobě těchto látek. Mezi uvedené předměty patří nejen přístroje, jiná zařízení a jejich součásti, ale i suroviny, které jsou dle své povahy způsobivé a zároveň určené k výrobě daných látek. Samotné opatření takového předmětu je trestné.

Nejpřísnějšími sankcemi je postihována výroba OPL, její distribuce a šíření toxikomanie (§ 283, § 286, § 287). Naopak mírněji je postihováno nedovolené pěstování rostlin a přechovávání omamných nebo psychotropních látek podle § 284 a § 285.

5.1.2 167/1998 Sb., o návykových látkách

Tento zákon je klíčovou mimo trestní normou, která upravuje:

- omezení v zacházení s OPL, přípravky a prekurzory;
- skladování;
- doprava;
- obchod;
- způsobilost k zacházení;
- ohlašovací povinnost;
- evidence;
- kontrola;
- sankce a pokuty.

§ 15 zakazuje:

- a) předávat jiné osobě houby rodu lysohlávka;
- b) získávat opium z máku setého;
- c) získávat konopnou pryskyřici a látky ze skupiny tetrahydrokanabinolů z rostliny konopí;
- d) reklama na návykové látky, přípravky a prekursorů. [19]

Podle § 21 odst. 2d) se dovozní povolení nevyžaduje k dovozu konopí pro výrobu vláken a semen a pro pokusnictví. § 24 zakazuje pěstovat druhy a odrůdy rostliny konopí, které mohou obsahovat více než 0,3 % látek ze skupiny THC.

Příloha č. 1 až 3 tohoto zákona obsahuje seznam produktů patřící mezi omamné látky, příloha č. 8 tohoto zákona obsahuje přípravky zařazené mezi omamné látky. Okruh produktů zařazených mezi psychotropní látky jsou uvedeny v příloze č. 4 až 7.

5.1.3 379/2005 Sb. zákon k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návyk. látkami

Tento zákon § 1 stanoví:

- a) opatření směřující k ochraně před škodami na zdraví působenými tabákovými výrobky¹⁾, alkoholem a jinými návykovými látkami,
- b) opatření omezující dostupnost tabákových výrobků a alkoholu,

c) působnost správních úřadů a orgánů územních samosprávných celků při tvorbě a uskutečňování programů ochrany před škodami působenými užíváním tabákových výrobků, alkoholu a jiných návykových látek. [20]

V r. 2008 byl tento zákon novelizován. S účinností od 1. ledna 2009 podle ustanovení § 16, odst. 2 tohoto zákona platí, že v případě orientačního vyšetření zjišťujícího obsah alkoholu v dechu se dále neprovádí odborné lékařské vyšetření. Odborné lékařské vyšetření se má podle novelizovaného ustanovení provádět pouze v případě, že daná osoba orientační vyšetření odmítne.

5.1.4 Nařízení vlády 455/2009 Sb., rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku

§ 1 - Za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku ve smyslu § 285 trestního zákoníku se považují rostliny a houby uvedené v příloze č. 1 k tomuto nařízení.

§ 2 - Hodnoty určující množství větší než malé rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku ve smyslu § 285 trestního zákoníku jsou uvedeny v příloze č. 2 k tomuto nařízení. [21]

5.1.4.1 Příloha č. 1 k NV č. 455/2009

Seznam rostlin a hub, které se pro účely trestního zákoníku považují za rostliny a houby obsahující OPL.

a) Rostliny

- Rostliny konopí (*Cannabis* sp.) - všechny druhy a odrůdy, které obsahují více než 0,3 % látek ze skupiny THC z celkové hmotnosti rostliny,
- Rostliny obsahující DMT,
- Rostliny obsahující 5-methoxy-DMT,
- Rostliny obsahující meskalin,
- Kokainovník pravý (*Erythroxylum coca*).

b) Houby

- Houby obsahující psilocybin a psilocin [21]

5.1.4.2 Příloha č. 2 k nařízení vlády č. 455/2009

Hodnoty určující množství větší než malé u rostlin a hub obsahujících OPL pro účely trestního zákoníku.

a) Rostliny

Druh rostliny	Počet rostlin – množství větší než malé
Rostliny uvedené v příloze č. 1 k tomuto nařízení	Více než 5

Tab. 4. Míra rizikovosti některých běžně užívaných látek

b) Houby

Druh houby	Počet hub – množství větší než malé
Houby obsahující psilocybin a psilocin	Více než 40

Tab. 5. Hodnoty množství větší než malé u hub obsahující OPL.

5.1.5 467/2009 Sb. stanovení látek považovaných za jedy a určení malého množství

Podle § 1odstavce (1) se za jedy ve smyslu § 283, 284 a 286 trestního zákoníku se považují

a) chemické látky uvedené v příloze č. 1 k tomuto nařízení (dále jen „látky“),

b) chemické směsi, které obsahují nejméně 7 % látky.

(2) U látek uvedených v příloze č. 1 k tomuto nařízení se za množství větší než malé pokládá takové množství jedu, které na základě současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo opakovaném podání způsobit poškození zdraví. [22]

5.1.6 200/1990 Sb., o přestupcích

Přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle § 30 tohoto zákona se dopustí ten, kdo:

- a) prodá, podá nebo jinak umožní požití alkoholického nápoje osobě zjevně ovlivněné alkoholickým nápojem nebo jinou návykovou látkou, osobě mladší osmnácti let, osobě, o níž lze mít pochybnost, zda splňuje podmínku věku, nebo osobě o níž ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohla ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek,
- b) neoprávněně prodá, podá nebo jinak umožní druhé osobě škodlivé užívání jiné návykové látky než jsou omamné látky, psychotropní látky a alkohol,
- c) se nepodrobí opatření postihujícímu nadměrné požívání alkoholických nápojů nebo užívání jiných návykových látek,
- d) úmyslně vyrobí líh nebo destilát bez povolení anebo úmyslně líh nebo destilát bez povolení vyrobený přechovává nebo uvádí do oběhu,
- e) úmyslně umožňuje požívání alkoholických nápojů nebo užívání jiných návykových látek než látek omamných a psychotropních osobě mladší osmnácti let, ohrožuje-li tím její tělesný nebo mravní vývoj,
- f) umožní neoprávněně požívání omamných a psychotropních látek osobě mladší osmnácti let, nejde-li o čin přísněji trestný,
- g) požije alkoholický nápoj nebo užije jinou návykovou látku, ačkoliv ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohl ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek,
- h) po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky vykonává činnost uvedenou v písmenu g),
- i) ch) ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky, vykonává činnost uvedenou v písmenu g),
- j) odepře se podrobit vyšetření, zda není ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou, k němuž byl vyzván podle zvláštního právního předpisu¹⁰⁾,
- k) neoprávněně přechovává v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku,
- l) neoprávněně pěstuje pro vlastní potřebu v malém množství rostlinu nebo houbu obsahující omamnou nebo psychotropní látku,

- m) prodá jednotlivé cigarety nebo neuzavřené jednotkové balení cigaret,
- n) kouří na místech zákonem zakázaných,
- o) prodá výrobek podobný tabákovému výrobku, tabákové potřebě ve formě potravinářského výrobku nebo hračky, a nebo podobný alkoholickému nápoji ve formě hračky,
- p) prodá tabákový výrobek, tabákovou potřebu nebo alkoholický nápoj v zařízení nebo na akcích určených osobám mladším 18 let,
- q) prodá, podá nebo jinak umožní užití tabákového výrobku osobě mladší 18 let nebo neodepře jejich prodej fyzické osobě, o níž lze mít pochybnost, že splňuje podmínku věku. [23]

Za spáchání přestupku lze uložit tyto sankce dle § 11 tohoto zákona:

- a) napomenutí,
- b) pokutu- v blokovém řízení (§ 84) do 1000 Kč; v příkazním řízení (§ 87) do 4000 Kč,
- c) zákaz činnosti,
- d) propadnutí věci.

Sankci lze uložit samostatně nebo s jinou sankcí, napomenutí nelze uložit spolu s pokutou.

5.2 Srovnání aktuální legislativy a legislativy platné do konce roku 2009

Od 1.1.2010 je pěstování stanovených rostlin nebo hub pro vlastní potřebu postihováno mírnější trestní sazbou než tomu bylo do konce roku 2009 a pěstování malého množství rostlin nebo hub pro vlastní potřebu nyní není postihováno podle TZ, ale podle zákona o přestupcích.

Zásadní rozdíl v legislativě platné nyní a ta, která platila do konce roku 2009 je v určení množství větší než malé. S nabytím platnosti TZ č. 40/2009 Sb. od 1.1.2010 vešly v platnost i nařízení vlády č. 455/2009, která stanoví rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku, a jaké je jejich množství větší než malé. Další nařízení vlády s účinností od 1.1.2010 je č. 467/2009, která stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných, psychotropních látek, přípravků a jedů.

Do konce roku 2009 ponechával zákon výklad a rozhodnutí, co je množství větší než malé, na soudu. K trestnímu postihu bylo třeba takové množství, které znamenalo zvýšené nebezpečí pro zdraví nebo život člověka. Nepostihovalo se takové množství, které měl konzument pro vlastní spotřebu (průměrná jedna dávka). Přičemž se nešlo obejít bez důkladného zvážení stupně závislosti konzumenta na užívání drogy. To vyžadovalo posouzení konkrétních okolností každého případu, zejména pak druhu a účinnosti přechovávané látky. Dané soudy tudíž považovaly za množství větší než malé (ve smyslu § 187a TZ č. 140/1961 Sb.) takové množství přechovávané látky, které vícenásobně převyšuje běžnou dávku průměrného konzumenta. Tohle posuzování u jednotlivých případů soudy zatěžovalo, proto vešly v platnost nařízení vlády č. 455/2009 a č. 467/2009.

Další rozdíl mezi legislativami je v tom, že byl vytvořen samostatný paragraf pro výrobu a jiné nakládání s OPL a samostatný paragraf pro držení OPL a jedu. Přičemž paragraf pro *nedovolenou výrobu* je považován za závažnější trestný čin, než paragraf pro *držení OPL*. Byl také vyčleněn § 188a TZ č. 140/1961 Sb. a vytvořil se v TZ. Č. 40/2009Sb § 287 *šíření toxikomanie*, který byl rozšířen o trest až na 8 let ve vězení za nabádání k užívání návykové látky vůči osobě mladší 15-ti let. Byla i navýšena spodní hranice trestu z 1 roku na 3 léta. Na bázi §188 TZ č. 140/1961 Sb. vnikl § 286 TZ č. 40/2009 Sb., *výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu*. Zvýšila se i dolní sazba ze 3 na 5 let odnětí svobody.

Zavedl se také § 285 *pěstování rostlin obsahující OPL*, kdy hrozí při pěstování konopí, ve větším množství než malém, půl roku vězení, u pěstování houby je to 1 rok odnětí svobody. V novém TZ jsou více použity rozlišovací okruhy v souvislosti se rozsahem spáchaného trestného činu, jsou to konkrétně značný, větší a velký rozsah, na jejímž základě se odvíjí i sazba odnětí svobody.

5.2.1 Paragrafy v TZ č. 140/1961 Sb.

§ 187 Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů.

- Kdo bez povolení vyrobí, doveze, vyveze, proveze, jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem.
- Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,

1. spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny nebo ve větším rozsahu,
 2. získá-li takovým činem značný prospěch,
 3. spáchá-li takový čin vůči osobě mladší osmnácti let, nebo
 4. způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.
- Odnětím svobody na osm až patnáct let bude pachatel potrestán,
 1. způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt, nebo
 2. spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. [24]

Tento TČ podle § 187 TZ byl nejzávažnější. Tímto se TZ snažil chránit společnost i jednotlivce proti možnému ohrožení, které vyplývalo z nekontrolovatelného nakládání s danými látkami a přípravky. Tyto TČ patří mezi tzv. ohrožovací (nabízení, dovezení, vyrobení daných látek).

§ 187a

- Kdo bez povolení přechovává pro sebe omamné nebo psychotropní látky nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.
- Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve větším rozsahu. [24]

Podle tohoto ustanovení je trestně postižitelný ten, kdo bez povolení pro sebe přechovává některou z daných látek v množství větším než malém. Ve srovnání s trestným činem dle § 187 TZ tedy jde o mírnější čin. Tento § 187a postihuje dealery, tedy osoby, které různým způsobem obchodují s drogami, resp. Drogy vyrábějí, šíří, či drží pro jiného (bez ohledu na množství drogy). Nešlo zde o postih osob, které drží drogy za účelem její aplikace poskytnuté ze zdravotních důvodů v rámci státem uznaného programu (např. metadonového), osoby, u kterých vlivem stupně závislosti vymizely rozpoznávací nebo

ovládací schopnosti a důsledkem toho jsou nepříčetné. Nešlo ani o postih osob, které drogy pouze užívaly např. experimentátoři, kterému samozřejmě odpovídalo množství přechovávaných drog.

§ 188

- Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.
- Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,
 1. spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve větším rozsahu, nebo
 2. získá-li takovým činem značný prospěch.
- Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči osobě mladší osmnácti let. [24]

§ 188a – Šíření toxikomanie

- Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.
- Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,
 1. spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči osobě mladší než osmnáct let, nebo
 2. spáchá-li takový čin tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem. [24]

5.3 Mezinárodní úmluvy v drogové problematice

Produkce a obchod s drogami i jejich zneužívání nabývá stále více globální charakter a jeho důsledky jsou známy po celém světě. Proto se mezinárodní instituce a společenství snaží přijímat vhodná opatření a průběžně reagovat na aktuální vývoj v této oblasti. Na tom se podílejí jednotlivá regionální seskupení (EU, Organizace amerických států) a také

celosvětové instituce, zejména OSN a WHO. Většina států podílejících se na činnostech těchto organizací dosáhla ve 2. polov. 20. století shody, z hlediska základních otázek týkající drogové problematiky, čímž tyto státy přijaly řady mezinárodních úmluv.

Klíčový význam v celosvětovém měřítku i z hlediska ČR přitom má OSN a na její půdě uzavřené tři nejvýznamnější mezinárodní dohody týkající se OPL:

- a) Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961, ve znění Protokolu z roku 1972 o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách – vyhláška č. 47/1965 Sb., ve znění sdělení č. 458/1991 Sb.
- b) Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971 – vyhláška č. 62/1989 Sb.
- c) Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988 – sdělení č. 462/1992 Sb.

Další významné mezinárodní úmluvy jsou uvedeny v příloze č.1.

6 PROTIDROGOVÁ POLITIKA ČR

Oficiální protidrogová politika vlády ČR má za sebou od svého vzniku v roce 1993 poměrně krátké, ale úspěšné období své existence. Od svých počátků do dnešních dnů se díky úsilí, nasazení a spolupráci všech zúčastněných podařilo vybudovat systém protidrogové politiky a jejího zabezpečení, který je srovnatelný s vyspělými zeměmi EU. [25]

Protidrogová politika je v ČR uskutečňována na národní, krajské a místní úrovni. Jednotlivé subjekty protidrogové politiky a jejich účel je uveden v kapitole 6.1. Součinnost ministerstev a dalších orgánů, které odpovídají za jednotlivé oblasti protidrogové politiky koordinuje Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP). Rada projednává a předkládá vládě národní strategii protidrogové politiky, akční plán realizace národní strategie protidrogové politiky, další návrhy a informace. Každoročně předkládá vládě výroční zprávu o stavu ve věcech drog v ČR za předcházející kalendářní rok. Schvaluje dotace na projekty protidrogové politiky a uděluje certifikace odborné způsobilosti poskytovatelům služeb pro uživatele drog. [26]

Národní strategie protidrogové politiky byla poprvé vydána na období 2001 – 2004. Další strategie byla vydána na období 2005 – 2009. Pátá protidrogová strategie se rozpracovává na období 2010 – 2014. Zároveň se připravuje i první akční plán realizace této strategie.

Zhodnocení Národní strategie protidrogové politiky za rok 2008 je uvedeno ve Výroční zprávě o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2008.

Počet osob zadržených, stíhaných, obžalovaných a odsouzených za drogové TČ je v ČR v posledních letech stabilní. Osoby jsou ze 70–80 % zadrženy, stíhány, obžalovány a odsouzeny za porušení § 187 (nedovolená výroba a obchod s drogami) TZ č. 140/1961. Sb. Za drogové TČ bylo zadrženo nebo trestně stíháno 2296–2322 osob. Stabilní je podíl osob (cca 12 %) zadržených nebo stíhaných za přechovávání drog pro vlastní potřebu podle § 187a TZ č. 140/1961. Sb. – nejčastěji v souvislosti s konopnými látkami a pervitinem. Uživatelé drog se podle expertních odhadů podílejí na 29 % zjištěné majetkové a násilné kriminality (nejčastěji na různých druzích krádeží), to znamená cca 110 tis. Zjištěných převážně majetkových trestných činů za období 1,5 roku. [27]

6.1 Subjekty protidrogové politiky

6.1.1 Vláda ČR

- je výkonný orgán, který schvaluje koncepci, stanovuje konkrétní úkoly pro ústřední orgány státní správy a jednak navrhuje legislativní opatření, která by měla podpořit protidrogovou problematiku;
- -schvaluje statut a jednacích řád RVKPP.

6.1.2 Rada vlády pro koordinaci protidrogové problematiky (RVKPP)

- je hlavním poradním, iniciačním a koordinačním orgánem vlády v drogové problematice;
- rada projednává a předkládá vládě základní dokumenty protidrogové politiky: národní strategii protidrogové politiky, akční plán realizace národní strategie protidrogové politiky;
- byla ustanovena 18. srpna 1993 usnesením vlády č. 446/1993 původně jako Meziresortní protidrogová komise;
- její činnost zajišťuje sekretariát, který je organizační součástí Úřadu vlády ČR.

6.1.3 Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti

- je organizační součástí sekretariátu, bylo zřízeno usnesením vlády č. 643/2002;
- zajišťuje sběr, analýzu, distribuci dat a vydává Výroční zprávy o stavu ve věcech drog;
- je českým partnerem sítě REITOX³ [28]

³ organizace zřízená a podporovaná národními vládami a EU s cílem monitorovat situaci v oblasti psychotropních látek, připravovat podklady pro kvalifikovaná politická rozhodnutí v této oblasti na národní i evropské úrovni a vyhodnocovat jejich účinnost.

6.1.4 Ministerstva

- vytváří resortní strategie a programy, zřizují resortní koordinační a poradní orgány a spolupracují s RVKPP.

6.1.5 Asociace nestátních organizací

- nestátní organizace zabývající se protidrogovou prevencí;
- vzdělávají pedagogické pracovníky, zajišťují terénní programy a programy včasné intervence;
- poskytují možnost zařazení do terapeutických komunit.

Vedle příslušných ministerstev stojí na centrální úrovni nestátní organizace jako profesionální nebo laická sdružení, církevní a charitativní organizace, nadace, soukromé organizace, ale především občanská sdružení. Mezi tyto nejvýznamnější organizace patří Asociace nestátních organizací zabývající se prevencí a léčbou drogových závislostí a Společnost pro návykové nemoci České lékařské společnosti J. E. Purkyně. Ty se ve spolupráci s orgány veřejné správy podílejí zejména na plánování a realizaci opatření a aktivit protidrogové politiky, které jsou financovány z veřejných zdrojů.

6.1.6 Národní protidrogová centrála

Toto oddělení je celorepublikový útvar, který je službou kriminální policie a vyšetřování Policie ČR. Jejím hlavním úkolem je vyhledávat, odhalovat a vyšetřovat trestnou činnost na úseku nedovolené výroby a obchodu s OPL a jedy, zejména v jejích organizovaných a mezinárodních formách. Cílem je snížit nabídku nelegálních drog v ČR a prosazování práva v této oblasti. Dále se podílí na tvorbě a realizaci národní strategie protidrogové politiky a v preventivní oblasti vytváří projekty zaměřené na vzdělávání odborné veřejnosti a nespecifickou primární prevenci. [29]

6.2 Prevence v užívání návykových látek

Užívání drog by nemělo být společensky akceptovanou formou chování mladých lidí. V současné době se u některých skupin dospívajících a mladých dospělých lze setkat s postojem, že užívání drog je spíše „normální“ než život bez drog. Proto je nezbytné, aby si mladí lidé uvědomili nebezpečí drog a aby věděli, že převážná část naší společnosti drogy neužívá. Vedle negativní informovanosti o rizicích a nebezpečí drog, je nezbytné nabídnout mladým lidem i pozitivní informace o tom, že mohou žít zdravě, smysluplně a produktivně. Tohle mohou provést lidé aktivní v politickém a ve veřejném životě, zejména pak představitelé kultury a sportu.

Výrobě a distribuci drog lze jen stěží zabránit, i prostřednictvím lékařů a specialistů, včetně sociální práce, nebude boj s drogami dostatečně účinný. Proto je třeba zavádět vhodné postupy prevence v zneužívání návykových látek. Jedná se o soubor opatření, ovlivňování přístupů a chování občanů. Existuje zde spousta informací o návykových látkách, vzniku závislosti a její léčba, ale je potřeba více praktických znalostí jak s těmito informacemi zacházet a uplatňovat je. Ta musí být využívána širokou veřejností u nás i v Evropě. Represe by měla být až na druhém místě, která ale byla dlouhá desetiletí hlavním prostředkem pro drogovou problematiku, ale i obecně pro celou práci s kriminálním prostředím. Uplatňování trestů a sankcí se jeví jako silný prostředek na odstranění tohoto problému, který ale nezasahuje širokou veřejnost. Občan se většinou s represí setká až po spáchání určitého deliktu.

6.2.1 Protidrogovou politiku našeho státu tvoří čtyři základní části:

- 1) Primární prevence - primární prevenci je potřeba chápat jako celospolečenský úkol, které plní jak státní tak i nestátní instituce. Je zaměřena na žáky 2. stupně základních a zvláštních škol, a na středoškoláky, kdy jim jsou podávány informace o návykových látkách, nacvičovány komunikační dovednosti, asertivita, cvičí se schopnost čelit negativnímu tlaku vrstevníků, je podporováno jejich sebevědomí, sebeúcta a jsou vedeni k odpovědnosti za své jednání.
- 2) Sekundární prevence (léčba a resocializace) - cílem je nabídnout rodičům a klientům dostupnou profesionální pomoc. Důraz je kladen na účinnost celého léčebného spektra, tj. poradenství před nástupem léčby, léčba, následná péče.

- 3) Terciální prevence - cílem je snížení výskytu zdravotních komplikací spojených s užíváním drog, nikoli abstinence jako v případě léčby závislosti (prevence předávkování, prevence infekčních chorob).
- 4) Snižování dostupnosti drog - jde o aktivity vymáhání práva k potlačování nabídky drog.

7 ZJIŠTĚNÍ LEHKÝCH NÁVYKOVÝCH LÁTEK V TĚLE

Zjištěním drog v těle (toxikologické vyšetření), společně s léčivý, se zabývá kriminalistická chemie. Jejich význam v kriminalistické praxi v posledních letech stoupá. Historicky se obě skupiny látek (drogy a léčiva) výrazně nelišily. Teprve v průběhu vývoje lidstva došlo k jejich odlišení na léčiva, tedy látky, které mohou objektivně pomoci při léčbě nejrůznějších nemocí a na drogy, které jsou konzumovány proto, aby přinášely subjektivně příjemné pocity. Hranice mezi těmito dvěma skupinami látek není zcela ostrá a některé z nich se pohybují mezi oběma skupinami a jsou využitelné jako léčiva i jako drogy. Léčiv je v současné době známo velké množství a naprostá většina z nich nemá kriminalistický význam. Při jejich zkoumání se pouze konstatuje, o jaké léčivo jde a jaké je jeho hlavní použití. Těžiště kriminalistického zájmu tvoří drogy, ale i ta léčiva, která mohou být za určitých podmínek jako drogy zneužita. [15]

Možnost prokázat látku při toxikologickém vyšetření závisí nejen na citlivosti daného vyšetření, ale i na dávce. U málo citlivého vyšetření a po aplikaci malé dávky drogy bývá výsledek často falešně negativní. To se týká spíše relativně levných papírkových a destičkových testů (screeningové testy). V jejich prospěch ale hovoří rychlost výsledku po vyšetření. Ideální by bylo, kdyby screeningové vyšetření ověřila spolehlivější metoda.

7.1 Stanovení alkoholu v krvi

Existují dvě základní možnosti zjištění přítomnosti alkoholu v krvi:

- b) detekční trubičky
- c) dechové analyzátory

Tyto způsoby jsou pro rychlé orientační zjištění přítomnosti alkoholu u vyšetřované osoby. Tyto výsledky ale nejsou brány jako důkaz. Jako soudní důkaz je potřeba laboratorního vyšetření, které se provádí odběrem vzorku krve po předchozím pozitivním výsledku dechové zkoušky se souhlasem vyšetřovaného.

7.2 Zjištění nealkoholových drog v organismu

Zjištění návykových a psychotropních látek v organismu lze provést, pro prvotní zjištění, pomocí slin a potu testované osoby. Pro podrobnější, a potvrzení prvotního zjištění drog

v organismu, se používá rozbor moči. Pro rutinní vyšetření na neznámou drogu požaduje laboratoř 50 ml moči a 10-20 ml krve. Chceme-li zjistit, o jakou návykovou a psychotropní látku se jedná, použijeme test na pevné látky.

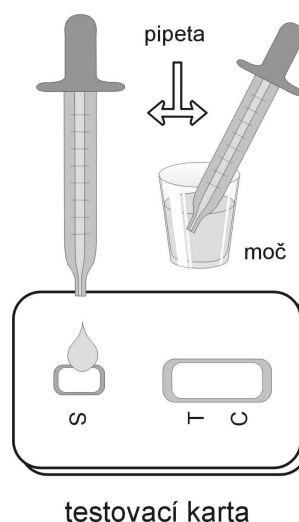
Dopravní policisté pracují od roku 2007 s detekčními soupravami DRUGWIPE, které používají pro zjištění, zda jsou řidiči motorových vozidel ovlivněni návykovými látky. Drogové testy DRUGWIPE, používané dopravní policií také v řadě evropských zemí, jsou jejich rychlým pomocníkem při zjišťování přestupku. Detekce je provedena v krátkém čase od 5 do 10 minut a její výsledek je jednoznačný. Test, určený pro orientační kontrolu přítomnosti drogy a její latentní stopy, lze získat ze slin. Jeho použitelnost je určena pro drogu konopí, amfetaminy, metamfetaminy, extáze a kokain.

Pro vysvětlení, jak se zjišťuje přítomnost drogy v organismu, jsem v následujícím textu ukázal na konkrétních testech DRUGLAP a DRUGWIPE.

7.2.1 Detekce OPL z moči testem DRUGLAB™

7.2.1.1 Postup při použití jednodruhového testu

1. Připravte si vzorek moče do vhodné nádoby. Vyjměte z ochranného obalu testovací kartu a pipetu.
2. Pipetou naberte vzorek moče z nádoby.
3. Držte pipetu svisle a nakapejte 5 – 6 kapek moče do okénka na testu, které je označené písmenem „S“.
4. Po 3 – 8 minutách vyhodnoťte výsledky testu.

Obr. 3. Jednodruhový test

7.2.1.2 Vyhodnocení jednodruhového testu

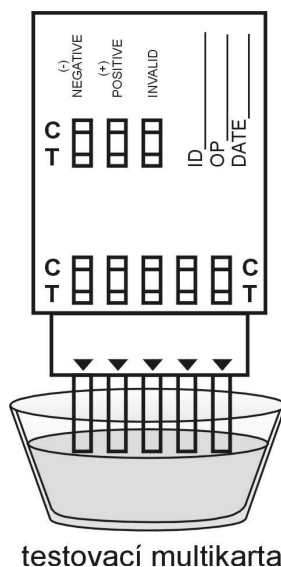
Negativní test – Během 3–8 minut se objeví 2 červené linky. Jedna v kontrolním poli „C“ a druhá v poli „T“. V testovacím vzorku není příslušná droga.

Pozitivní test – V kontrolním poli „C“ se objeví červená linka. V poli „T“ linka není. Ve vzorku byla detekována příslušná droga.

Neplatný test – V kontrolních polích „C“ a „T“ se neobjeví žádná červená linka. Test je špatně proveden nebo vzorek obsahuje příměsi, které znehodnocují výsledek.

7.2.1.3 Postup při použití multitestu

1. Připravte si vzorek moče do vhodné nádobky (nádobka musí mít průměr min. 55 mm). Vyjměte z ochranného obalu testovací kartu.
2. Odstraňte ochranné víčko z karty a ponořte savé proužky na cca 10 s do vzorku moče v nádobce. Plastovou část karty do moče neponořujte.
3. Nasad'te ochranné víčko zpět a kartu dejte do svislé polohy na dobu 3–8 minut.
4. Vyhodno'te výsledky testu.

Obr. 4. Multitest

7.2.1.4 Vyhodnocení multitestu

Negativní test – V každém z pěti testovacích polí karty se objeví dvě červené linky. V testovacím vzorku není příslušná droga.

Pozitivní test – V jednom nebo ve více z pěti polí se objeví v kontrolním poli „T“ červená linka. V testovaném vzorku je detekována droga.

Neplatný test – V jednom nebo ve více z pěti polí se neobjeví žádná linka. Test je špatně proveden nebo vzorek obsahuje příměsi, které znehodnocují výsledek.

7.2.2 Detekce OPL ze slin, potu a předmětu

7.2.2.1 Použití testu Drugwipe 5:

1. Stříbrný obal otevřete u černého obdélníčku v místě proděravění a test vyndejte. Ze stříbrného obalu vyndejte ampulku s vodou.
2. V testovacím okénku jsou světle modré čáry, které po provedení testu zmizí.
3. Oddělte modrý stěrový panel od bílého testovacího panelu.
4. **Detekce ze slin:** testovaná osoba si jazykem olízne vnitřní strany tváře a stěrovými čtverečky modrého stěrového panelu krouživým pohybem setřete sliny z jazyka.

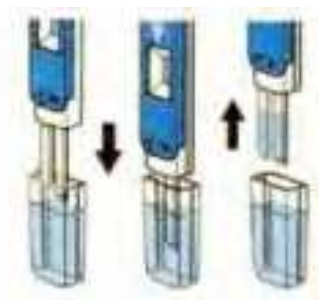
Detekce z potu: kápněte vodu z ampulky na stěrové čtverečky stěrového panelu. Krouživými pohyby setřete pot z místa pokrytého potem (čelo, dlaně).

Detekce z povrchů: kápněte vodu z ampulky na stěrové čtverečky stěrového panelu. Krouživými pohyby přetřete povrch zkoumaného předmětu.

Obr. 5. Drogový test Drugwipe

5. Stěrový panel zacvakněte zpět do bílého testovacího panelu. Z testu sundejte nádobku s ryskou. K rysce naplňte nádobku vodou z přiložené ampulky. Na 15 vteřin ponořte savé proužky do nádobky s vodou, která vyvolá test (viz obr. 6).

Obr. 6. Drogový test Drugwipe

6. Stěrový panel zacvakněte zpět do bílého testovacího panelu.
7. Z testu sundejte nádobku s ryskou. K rysce naplňte nádobku vodou z přiložené ampulky. Na 15 s ponořte savé proužky do nádobky s vodou, která vyvolá test.

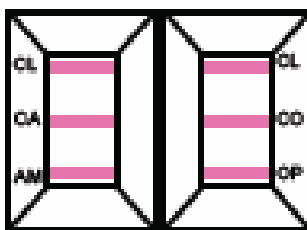
Zkratky u testu Drugwipe 5:

CA – cannabis

OP – opiáty

AM – amfetamin

CO – kokain

Obr. 7. Výsledky testů Drugwipe

7.3 Orientační doby zjištění drogy v moči

Druh drogy	Průměrná doba detekce
Alkohol (ethanol)	3 – 10 hodin
Amfetamin	1 – 2 dny
Kokain	Více než 4 dny
Kodein	1 – 3 dny
Heroin	1 – 2 dny
LSD	1 – 2 dny
Methadon	3 dny
Metamfetamin (Pervitin)	1 – 2 dny
Morfium	1 – 2 dny
Extáze	1 – 2 dny
Anabolické steroidy (užité orálně)	2 dny – 4 týdny
Anabolické steroidy (užité injekčně)	2 měsíce – 1 rok
Marihuana a hašiš – 1 joint	Více než 2 týdny
Marihuana a hašiš – joint 3x týdně	3 – 4 týdny
Každodenní užití marihuany	4 – 6 týdny
Dlouhodobé užívání	Více než 4 týdny

Tab. 6. Orientační doby zjištění drogy v moči.

Droga se z těla vylučuje jen velmi pomalu, má tendenci se ukládat v tukové tkáni. Po vykouření jedné cigarety lze prokázat 40 až 50% THC po 4 - 8 dnech, 10 - 20 % drogy po 30 dnech a 1 % dokonce po 48 - 138 dnech. Je tedy pochopitelné, že při pravidelnějším zneužití se droga hromadí v těle. [13]

8 LEGISLATIVA LEHKÝCH NÁVYKOVÝCH LÁTEK V EVROPSKÝCH STÁTECH

Ve většině zemích Evropy jsou konopná legislativa a reálná praxe dva rozdílné pojmy. Teoreticky je výroba, distribuce a konzumace konopí, které obsahuje více než 0,3% THC ve všech zemích zakázána a to podle nařízení, které vychází z Konvence OSN o drogách. V praxi je to ovšem jiné, záleží na individuálním přístupu policisty nebo soudce, jak dané zákony bude vymáhat.

	Konzumace a držení	Pěstování	Distribuce	Prodej semen a potřeb k pěstování konopí	Produkce a distribuce konopných produktů
Belgie	Konzumace drog je považována za přestupek pouze pokud se provádí ve skupině. Držení konopí pro osobní potřebu je beztrestné.	Povolená 1 samičí rostlina na osobu.	Trestné. Tvrději postihovaná, než před dekriminací (nyní to je vždy vězení).	Oficiálně není zakázáno.	Legální, ale těžko k nalezení.
Dánsko	Je zakázáno. Výjimka je marinol, který předepíše lékař. Pokuta závisí na výši příjmu.	Trestné. Postihuje se přísněji, než u držení konopných látek.	Trestné. Postihuje se velmi přísně (až 12 let odnětí svobody).	Distribuce semen je nezákonná, přičemž i další prostředky k pěstování jsou brány jako přitěžující okolnost	Je legální, ale byrokracie rapidně snížila počet těchto výrobců.
Finsko	Od roku 2008 může být konopí předepsáno jako lék pro	I pěstování v malém měřítku je závažnější zločin, než	Trestné.	Držení a prodej semen není trestný čin.	Legální, prodávají se mýdla, šampony, oleje, a dokonce i čokolády a jiné

	pacienty. Jinak jeho držení je trestné.	vlastní požití konopí.			potravinové produkty.
Francie	Držení nebo užívání drog v soukromém nebo veřejném místě je zcela zakázán. Nerozlišuje se k použití pro léčebné nebo náboženské účely.	Trestné.	Trestné (pokuta až 7,5 mil.Euro a 30 let vězení). Rozlišuje se běžný uživatel a pašerák.	Kupovat nebo prodávat semena je trestné.	Výrobky z konopí (záleží na množství THC), jsou legální.
Německo	Užívání konopí není zakázáno. V německých regionech je definice malého množství konopí velmi rozdílná – od téměř žádného množství až po 30g (očekává se standart 6g v celé zemi).	Trestné. Pokuta nebo 5 let vězení).	Trestné. Pokuta nebo vězení až na 5 let.	Semena je zakázáno prodávat nebo je vlastnit k nelegálnímu pěstování.	Velmi byrokratické způsoby dohledu (jako v Dánsku) a omezující limity THC pro konopné potraviny. Tyto produkty lze koupit ve speciálních obchodech, supermarketech i v obchodech se zdravou výživou.
Holandsko	Rekreační užívání konopí je povoleno, ale v praxi je omezen na soukromé objekty, nebo konkrétní místa (kavárny). Ve většině	Více než 5 rostlin je trestný čin.	Kavárny, které mají povolení od obce (coffeeshop) mohou prodávat max. 5 g na zákazník, za přísných podmínek: žádné tvrdé drogy, žádný alkohol,	Poskytování nebo prodej semen je legální, ale růst semen je povoleno pouze pod širým nebem. Nizozemsko nemá zákony	Výroba a distribuce konopných produktů je legální. Produkty s vysokým množstvím THC (jako hash olej nebo koláč) jsou

	<p>restaurací a kaváren to není dovoleno.</p> <p>Držení pro osobní spotřebu až 30g je přestupek.</p> <p>Léčivé užívání konopí je legalizováno přísně formálním způsobem.</p>		<p>zákaz vstupu osob mladších 18 let a žádná reklama na konopí.</p>	<p>zakazující nástroje k vytváření a používání konopí.</p>	<p>zakázány.</p>
Španělsko	<p>Užívání drog v soukromí je povoleno.</p> <p>Držení nebo užívání drog na veřejných místech není zločin, ale je to porušení zákona -pokuty od 300 eur.</p>	<p>Pěstování pro vlastní potřebu je povoleno.</p>	<p>Trestné.</p> <p>U konopí jde o tresty od 1 do 3 let vězení a případně pokuta.</p>	<p>Je legální prodávat nebo kupovat semena.</p>	<p>Je legální prodávat nebo kupovat výrobky z konopí (záleží na množství THC).</p>
Švýcarsko	<p>Užívání konopí je nelegální.</p>	<p>Lze zažádat o povolení pěstovat rostliny s vysokým obsahem THC (např. do parfémů).</p> <p>Pěstování malého množství pro vlastní potřebu není problém.</p>	<p>Legální (záleží na obsahu THC).</p>	<p>Legální.</p>	<p>Legální.</p>

Velká Británie	Užívání konopí je nelegální.	Pěstování je nezákonné a nese trest až 14 let ve vězení. Policie a soudy užívají mírnější tresty k těm, kteří pěstují malé množství rostlin a kteří pěstují pro léčebné potřeby.	Nelegální (ale jen s nízkým obsahem THC). Jinak hrozí trest 14 let odnětí svobody.	Všechny nástroje a vybavení jsou legální. Zákon je ale porušen při jejich použití.	Legální.
-----------------------	------------------------------	--	--	--	----------

Tab. 7. Legislativní situace ve vybraných evropských zemích.

9 STATISTIKY DROGOVÉ KRIMINALITY

Veškeré TČ a data, které jsou zde uvedeny, byly získány podle starého trestního zákona č. 40/1961 Sb.

Společnost je převážně schopna akceptovat tzv. primární problémy spojené s užíváním drogy (vliv na zdraví), které jsou společné všemu nadměrnému konzumu, zvláště alkoholu a tabáku. Kdežto sekundární problémy (kriminalita) již společnost neakceptuje a snaží se toxikomany odstranit, vyčlenit na okraj společnosti. [2]

9.1 Statistika kriminality za rok 2009

Data pro statistiky drogové kriminality jsem získal ze stránek policie ČR⁴. Jedná se o období 1. leden až 31. prosinec roku 2009. Jsou zde ve sloupcích jednotlivých tabulek uvedeny čtyři trestné činy:

1. Šíření toxikomanie podle § 188a TZ.
2. Nedovolená výroba a distribuce psychotropních látek a jedů pro J. Je to trestný čin podle § 187 TZ, kde písmeno J znamená jeden z obligatorních znaků této skutkové podstaty, kterým je jednání pachatele. Písmeno J znamená trestání pachatele proto, že jeho jednání (výroba, dovoz, vývoz, nabízení, zprostředkování, prodání apod.) směřuje pro jiného.
3. Nedovolená výroba a distribuce psychotropních látek a jedů pro S. Je to trestný čin podle § 187a TZ, který trestá pachatele, který drogy přechovává v množství větším než malé pro sebe.
4. Nedovolená výroba a distribuce psychotropních látek a jedů pro V. Trestný čin podle § 188, který trestá pachatele, který si opatří nebo vyrobí pouze předmět určený k výrobě drog.

⁴ <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-327216.aspx>

Zjištěno - všechny nahlášené skutky, u kterých byly zahájeny úkony trestního řízení dle § 158/3 trestního řádu, zákon č. 141/1961 Sb. (dále jen TŘ).

Ukončeno prověřování – všechny skutky, které po ukončeném prověřování, dle § 158 TŘ, jsou pořád trestnými činy (nejsou-li tedy ukončeny dle § 159a/1 TŘ - skutek se nestal nebo dle § 159a/1a TŘ – skutek se stal, ale není trestným činem nýbrž jen přestupkem) a proto je policejní orgán ukončí tím, že:

- zahájí trestního stíhání dle § 160/1 TŘ;
- předá státnímu zástupci s návrhem na potrestání dle § 179c TŘ;
- věc odloží pro nepřípustnost trestního stíhání dle § 159a/2 TŘ s odkazem na jedno z písmen § 11 TŘ;
- věc odloží pro neúčelnost dle § 159a/3 TŘ s odkazem na § 172/2 TŘ;
- věc odloží v případě neznámého pachatele dle § 159a/4 TŘ (od 1.1.2010 je to § 159a/5 TŘ);

Objasněno - počty skutků, u kterých byl zjištěn pachatel a věc je ukončena dle výše uvedeného „ukončeno prověřování“, ovšem kromě § 159a/4 TŘ.

Nezletilí - jsou myšlení ve věku 1 až 14 let.

Mladiství - zastávají věk v rozmezí 15 až 17 let.

Recivisté – jedná se o pachatele, kteří již byli za nějaký trestný čin trestáni.

		Šíření toxikomanie	Ned. výroba pro J	Ned. výroba pro S	Ned. výroba pro V
	Zjištěno	23	2443	419	184
	Ukončeno prověřování	21	2167	368	158
	Objasněno	22	2094	386	169
Spácháno skutků	Pod vlivem	2	134	50	18
	Alkohol	0	4	4	0
	Recivisté	6	1127	194	114
	Nezletilí	2	88	6	0
	Mladiství	4	131	15	0

Stíháno, vyšetřováno osob	Celkem	17	1979	302	117
	Recivisté	4	853	128	68
	Nezletilí	1	75	4	0
	Mladiství	4	130	12	0
	Ženy	2	317	36	21

Tab. 8. Statistika TČ v ČR

V roce 2008 bylo evidováno 2296 osob trestně stíhaných za drogovou trestnou činností, v roce 2009 to bylo 2415 osob. Což je poměrně stabilní situace i v porovnání s předcházejícími lety, která se od roku 2003 pohybuje v průměru 2200 trestně stíhaných osob.

		Šíření toxikomanie	Ned. výroba pro J	Ned. výroba pro S	Ned. výroba pro V
	Zjištěno	2	127	419	184
	Objasněno	2	119	386	169
Spácháno skutků	Alkohol	0	0	4	0
	Recivisté	1	53	194	114
	Nezletilí	0	10	6	0
	Mladiství	0	8	15	0
Stíháno, vyšetřováno osob	Celkem	1	117	302	117
	Recivisté	0	49	128	68
	Nezletilí	0	8	4	0
	Mladiství	0	11	12	0

Tab. 9. Statistika TČ na území Olomouckého kraje

		Šíření toxikomanie	Ned. výroba pro J	Ned. výroba pro S	Ned. výroba pro V
--	--	--------------------	-------------------	-------------------	-------------------

	Zjištěno	2	244	30	13
	Objasněno	2	229	26	11
Spácháno skutků	Alkohol	0	0	0	0
	Recivisté	2	98	15	11
	Nezletilí	0	18	1	0
	Mladiství	0	20	1	0
	Celkem	2	239	20	7
Stíháno, vyšetřováno osob	Recivisté	2	99	11	7
	Nezletilí	0	13	1	0
	Mladiství	0	28	2	0

Tab. 10. Statistika TČ na území Moravskoslezského kraje

		Šíření toxikomanie	Ned. výroba pro J	Ned. výroba pro S	Ned. výroba pro V
	Zjištěno	1	186	33	23
	Objasněno	1	188	32	23
Spácháno skutků	Alkohol	0	0	0	0
	Recivisté	0	95	16	15
	Nezletilí	0	5	1	0
	Mladiství	0	6	2	0
	Celkem	1	187	24	15
Stíháno, vyšetřováno osob	Recivisté	0	81	8	10
	Nezletilí	0	4	0	0
	Mladiství	0	7	1	0

Tab. 11. Statistika TČ na území Jihomoravského kraje

		Šíření toxikomanie	Ned. výroba pro J	Ned. výroba pro S	Ned. výroba pro V
--	--	--------------------	-------------------	-------------------	-------------------

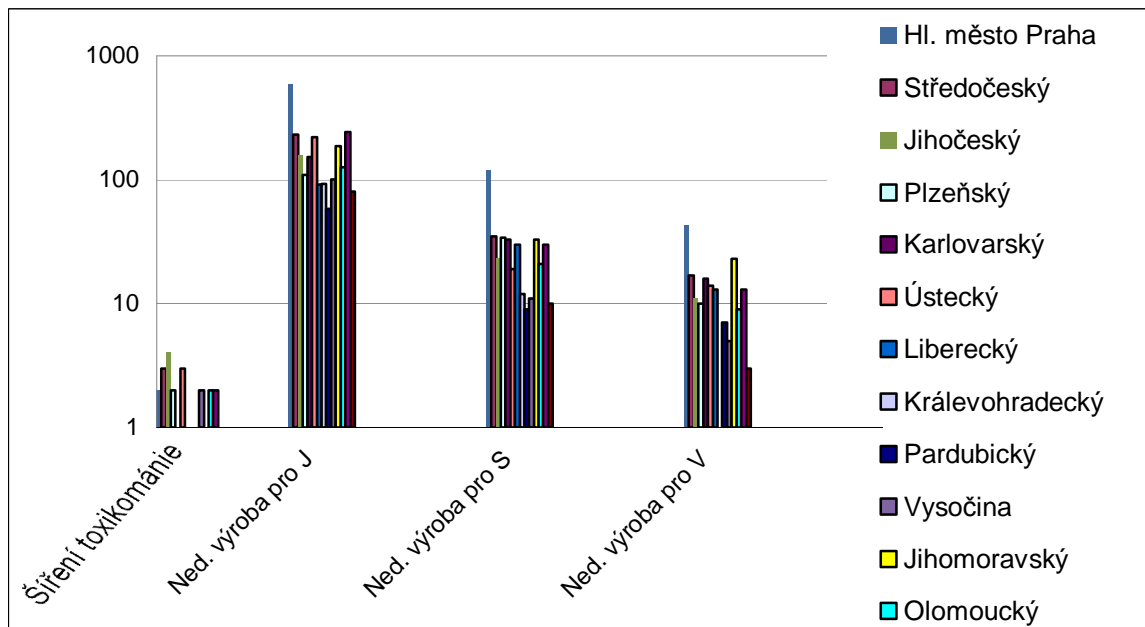
	Zjištěno	1	80	10	3
	Objasněno	1	71	6	2
Spácháno skutků	Alkohol	0	0	1	0
	Recividisté	0	37	2	2
	Nezletilí	0	1	0	0
	Mladiství	1	4	2	0
	Celkem	1	66	6	1
Stíháno, vyšetřováno osob	Recividisté	0	32	1	1
	Nezletilí	0	1	0	0
	Mladiství	1	3	1	0

Tab. 12. Statistika TČ na území Zlínského kraje

		Šíření toxikomanie	Ned. výroba pro J	Ned. výroba pro S	Ned. výroba pro V
	Zjištěno	2	593	119	43
	Objasněno	1	564	105	37
Spácháno skutků	Alkohol	0	0	0	0
	Recividisté	0	321	66	26
	Nezletilí	0	4	0	0
	Mladiství	0	10	1	0
	Celkem	0	267	78	30
Stíháno, vyšetřováno osob	Recividisté	0	134	46	16
	Nezletilí	0	6	0	0
	Mladiství	0	3	1	0

Tab. 13. Statistika TČ na území Hlavního města Praha

Ze statistik vyplývá, že trestný čin šíření toxikomanie je nejméně častým činem. Naopak jednání, jimž někdo pro jiného opatří (vyrobí apod.) nějakou drogu, je nejčastějším trestným činem.

Graf 2. Porovnání počtu zjištěných TC v jednotlivých krajích.

V tabulkách jsem uvedl jen některé kraje, konkrétně jde o kraje nacházející se na Moravě - Olomoucký, Moravskoslezský, Jihomoravský a Zlínský kraj. Pro porovnání jsem ještě uvedl tabulku trestných činů pro území Hlavního města Praha. Nejvíce trestných činů bylo, podle očekávání, spácháno na území Hlavního města Prahy. Naopak nejméně zjištěných trestných činů bylo evidováno na Vysočině a v Pardubickém kraji.

9.2 Porovnání v užívání konopných a jiných drog

Data jsou získána z Výroční zprávy o stavu ve věcech drog za rok 2008. Sběr dat proběhl v říjnu 2008 na reprezentativním vzorku 4200 respondentů ve věku 15–64 let. [27]

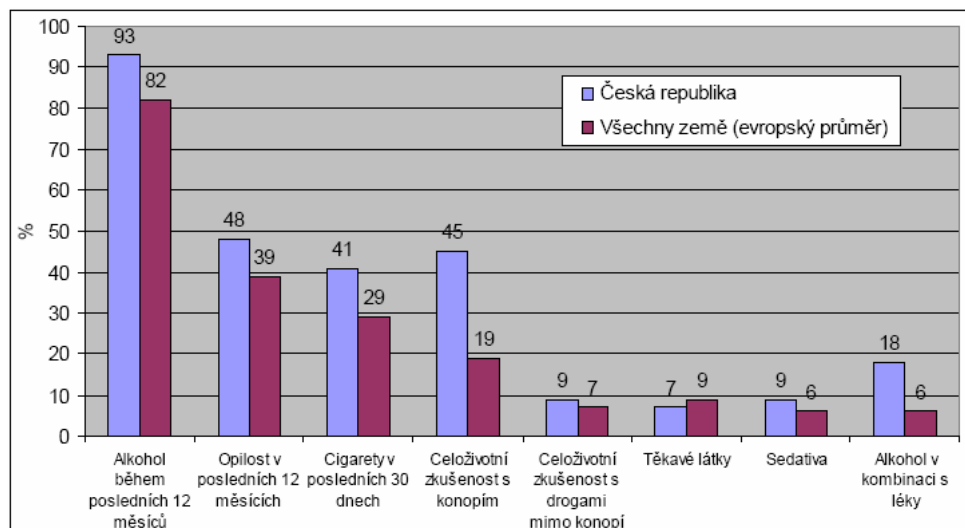
Droga	Celý život (%)			12 měsíců (%)		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
Jakákoliv nelegální droga	45	27,8	36,5	22,2	11,6	17
Jakákoliv nelegální droga mimo konopí	21,3	11,6	16,5	9,8	4,7	7,3
Konopné látky	42,5	26,0	34,3	20,1	10,1	15,2

Tab. 14. Porovnání užívání konopných a jiných drog v ČR.

Tabulka ukazuje užívání drog ve dvou časových horizontech – celý život a poslední rok do doby získání dat. Z tabulky vyplývá, že alespoň jednu zkušenost s užitím některé nelegální drogy má 37 % populace (45 % mužů a 28 % žen). Na tom se největší měrou podílejí konopné látky (34 %), zkušenost s jinou drogou 17 % populace starší 15 let.

9.3 Srovnání vybraných ukazatelů za ČR s evropským průměrem ze studie ESPAD 2007

ESPAD je mezinárodní zpráva Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách, která byla publikována v březnu 2009. Srovnání s českou školní populací provedlo Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti. Obrázek ukazuje nějakou zkušenost s danými látkami mezi studenty. [27]

Obr. 8. Srovnání vybraných ukazatelů za ČR s evropským průměrem⁵

ČR patří mezi země, které vykazují u většiny sledovaných látek nejvyšší podíl studentů, kteří s nimi mají zkušenost. Z nelegálních drog jsou to zkušenosti s užíváním konopných látek (45%). Nejvyšší procentuální zkušenost s nějakou drogou v rámci Evropy zaznamenala ČR v souvislosti s konzumací alkoholu, cigaret a konopných látek, nejnižší naopak ve zkušenostech s těkavými látkami.

9.4 Počty zadržených, stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob podle hlavních typů drog

V tabulce č. x jsou vymezeny typy drog o počty osob, které se dopustily TČ podle §187, §187a, §188 a §188a TZ v roce 2008. Jsou zde uvedeny pro porovnání i tzv. tvrdé drogy (pervitin, kokain a heroin), kde je jasně vidět, jak je konopí velmi „oblíbenou“ drogou. Zdroj dat⁶

⁵Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2008

⁶ Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2008

Droga	Zadržené osoby	Stíhané osoby	Obžalované osoby	Odsouzené osoby
Konopné látky	746	655	524	231
Pervitin	1 320	1437	1380	637
Kokain	23	54	52	30
Heroin	151	143	141	66
Celkem	2240	2289	2097	964

Tab. 15. Počty zadržených, stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob.

Druhy trestů	Konopné látky
Nepodmíněné tresty	26
- z toho do 1 roku	3
- z toho od 1-5 let	22
Podmíněné tresty	124
Další tresty	81
- z toho obecně prospěšné práce	24
- z toho trestní opatření – tresty ukládané mladistvým pachatelům	43
- z toho upuštění od potrestání	10
- z toho ostatní tresty	4

Tab. 16. Druhy trestů, které byly uloženy za konopné látky

9.5 Drogová kriminalita

Významný problém užívání drog, u nás i v celém světě, nebyl znám až do šedesátých. let dvacátého století. Po roce 1989 se drogová scéna na našem území zcela změnila. Stoupal počet uživatelů, výrobců a distributorů drog, trh byl rozšířen o všechny druhy a tím se z tranzitní země stala cílová země odbytu drog. S tím souvisí rozvoj negativních problémů jako dovoz drog, organizovaný zločin a praní špinavých peněz. U nás se velmi populárními staly drogy z konopí, halucinogenní látky z hub a LSD. Aktuální situace v oblasti drog je jejich distribuce do menších měst a obcí, narůstá výroba metanfetaminu z léčiv a roste

spotřeba „tanečních“ drog u mladých lidí při hudebních a tanečních akcích. Počet problémových uživatelů se odhaduje na 15 až 30 tisíc. Cca 48% studentů základních a středních škol vyzkoušelo nelegální drogu, 41% onu zkušenost mělo s konopnou drogu, 7% s extází a 2% s heroinem.

Nelegální drogy patří mezi velmi drahé „zboží“ a jejich užívání prakticky nelze legálními prostředky financovat. Proto dochází zejména k majetkovým trestným činům. Podle typu souvislosti mezi deliktem a zneužíváním drogy lze podle platné české legislativy (TZ č. 40/2009 Sb.) rozlišit pět skupin deliktů:

a) drogové delikty v užším smyslu

- TČ spočívající v nedovoleném zacházení s OPL;
- TČ dle § 283 TZ, nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL a s jedy;
- TČ dle § 286 TZ, výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu. Tzn. kdo vyrobí, opatří anebo přechovává přípravek obsahující OPL či jed, prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě OPL.

b) drogové delikty v širším smyslu

- jednání, které vede k šíření nealkoholové toxikomanie, kdy pachatelé jsou především samotní toxikomani;
- TČ dle § 284 TZ, přechovávání OPL a jedu. Tzn. kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující THC nebo jinou OPL;
- TČ dle § 287 TZ, šíření toxikomanie. Tzn. podněcování a podporování jiného k zneužívání a šíření nealkoholové návykové látky

c) TČ spáchané za účelem získání drogy

- zde se jedná o TČ páchané s cílem získání drogy nebo obstarání financí na pořízení těchto látek;
- jde především o majetkové delikty – § 121 TZ vloupání, § 173 TZ loupež, § 205 TZ krádež, § 209 TZ podvod;
- často u těchto trestných činů nebývá zjištěna souvislost mezi trestnou činností a zneužíváním drog.

d) TČ spáchané pod vlivem drogy

- TČ spáchané pachatelem pod vlivem drog.

- tato kriminalita je vysoce latentní, neboť opojení drogou není na dané osobě tak zjevné (včetně prokázání přítomnosti drogy v organismu), jako v případě požití alkoholu;
 - nejčastěji jde o TČ dle § 358 TZ výtržnictví, § 352 TZ násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci, § 358 TZ rvačka, §185 TZ znásilnění, § 145 TZ těžké ublížení na zdraví;
 - TČ dle § 274 tr. zák., ohrožení pod vlivem návykové látky. Tzn. kdo vykonává v nezpůsobilém stavu přivozeném návykovou látkou, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život, zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.
- e) trestné činy spáchané na toxikomanech
- veškeré TČ, jejichž oběťmi jsou jedinci závislí na drogách;
 - skutečný rozsah a nejběžnější formy nelze tak jednoznačně určit, protože oběti trestnou činnost oznámí jen výjimečně.

9.5.1 Obchod s drogami a organizovaný zločin

Další důležitou skupinou TČ bude doprovodná finanční kriminalita spojená s obchodováním s drogami. Finanční prostředky nabité prodejem a distribucí drog nelze zdanit a legalizovat, proto na scénu vstupuje tzv. „praní špinavých peněz“ organizovaným zločinem.

- v roce 1995 představoval objem s nelegálními drogami 400 miliard \$ podle analýz OSN;
- v ČR se podle ČSU v roce 2000 spotřebovaly drogy za více než 15 miliard Kč.

9.5.2 Drogová kriminalita spojená s konopnými látkami

Celkový počet osob zadržených nebo stíhaných v ČR za DTČ se v letech 2006–2008 pohyboval podle různých informačních zdrojů v rozmezí 2023–2630 osob ročně. Počet osob trestně zadržených nebo stíhaných ve spojitosti s konopnými drogami byl v r. 2008 650–750 osob (cca 30 % ze všech zadržených nebo stíhaných osob za DTČ), počet obžalovaných 524 osob (25 % ze všech obžalovaných) a počet odsouzených byl 231 osob (17 % ze všech odsouzených). Počet osob obžalovaných v souvislosti s konopnými drogami roste, počet odsouzených osob zůstává stabilní. V posledních třech letech lze sledovat mírný pokles jak celkového počtu, tak podílu osob odsouzených za výrobu a

prodej (§ 187 TZ) konopných drog a naopak mírný nárůst počtu i podílu osob odsouzených za držení konopných drog pro vlastní potřebu v množství větším než malém (§ 187a TZ).

Z hlediska trestů za DTČ související s konopnými drogami lze v posledních letech sledovat mírný nárůst podílu nepodmíněných trestů a trestních opatření, snižuje se podíl podmíněných trestů. Podíl obecně prospěšných prací zůstává stabilní.

Rok	Stíhaní		Obžalování		Odsouzení	
	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)
2006	638	30	285	21	255	21
2007	503	25	387	16	226	19
2008	655	28	524	25	231	17

Tab. 17. Stíhaní, obžalování a odsouzení v souvislosti s konopnými látkami v r. 2006–2008

Zdroj dat v tab. 16.⁷

9.5.3 Trestná činnost páchaná v souvislosti s alkoholem

Pro porovnání s konopnými drogami je zde uvedena trestná činnost páchaná v souvislosti s alkoholem. Negativní působení alkoholu na chování člověka se často dostává do fáze, kdy již překračuje společenskou hranici tolerance a přivádí člověka k trestné činnosti. Kriminalita spojená s nutností opatřovat si alkohol jako drogu není závažná, protože je legální a lehce dostupný za přijatelnou cenu. U psychopatů (člověk trpící duševní poruchou, úchylkou) může být alkohol i jediným spouštěcím mechanismem, protože jednoznačně zvyšuje poruchy chování, kdy se u psychopatické tendence projeví v plné síle. V § 360 TZ je uvedena skutková podstata TČ *opilství*.

Trestnou činnost lze zařadit do tří kategorií:

- a) TČ, u nichž je konzumace nebo opatřování alkoholu za okolností, zákonem uvedeným jako znak skutkové podstaty. Sem patří především trestný čin ohrožení

⁷ Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2008

pod vlivem návykové látky. Přičemž se bere v potaz § 26 TZ, *Nepříčetnost (Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný)*. Nedovolená výroba lihu je od nového trestního zákoníku již jen přestupek.

- b) TČ u nichž se výrazně projevuje vliv alkoholu na potlačení morálních i sociálních zábran. Jedná se o verbální TČ a agresivní chování, zejména vůči orgánům policie při zákroku proti opilým osobám. Dále do této skupiny patří násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci (§352 TZ), výtržnictví (§358 TZ) a rvačka (§158 TZ). Mezi těžší TČ, související s konzumací alkoholu, patří znásilnění (§185 TZ), vražda (§140 TZ) a těžké ublížení na zdraví (§145 TZ). Zvláštní postavení má působení alkoholu u spáchání nedbalostních trestních činů, jako je těžké ublížení na zdraví z nedbalosti (§147 TZ). Vážný problém představuje alkohol v dopravě, ten je příčinou 10 % všech dopravních nehod, zejména s vážnými následky.
- c) Vliv alkoholu se ovšem projevuje i u jiných TČ. Nadměrná konzumace alkoholu vede k protispolečenskému zaměření osobnosti, ke ztrátě odpovědnosti a k celkové kulturní a sociální degradaci. Prohlubuje konflikty v mezilidských vztazích a narušuje soužití. Osoby požívající nadměrně alkoholické nápoje jsou často pachateli trestného činu zanedbávání povinné výživy a ohrožování mravní výchovy mládeže.

10 SOCIOLOGICKÝ VÝZKUM

Sociologický výzkum představuje výzkumný proces, který k popsání a vysvětlování daného předmětu výzkumu používá sociologické kategorie a pojmy. Pomocí takových pojmů (např. společnost, sociální vztah, vrstva, postoj, sociální skupina) je vymezena oblast výzkumného zájmu sociologie. Cílem výzkumu je rozšíření, ověření, upřesnění poznatků o předmětu zkoumání a o jeho souvislostech s okolím.

10.1 Fáze sociologického výzkumu

1. Přípravná, teoretická;
2. Sběr empirického materiálu;
3. Zpracování a zobecňování empirických údajů a ověřování hypotéz. [6]

10.1.1 Přípravná fáze sociologického výzkumu

Tato fáze je nejdůležitější částí celé výzkumné akce, jejíž náročnost spočívá v analýze stavu dosavadního stupně poznání zkoumaného problému. To zahrnuje:

- vymezení výzkumného úkolu;
- shromáždění a studium všech již získaných a existujících poznatků o daném problému;
- formulování výzkumných hypotéz, které plní řadu významných funkcí, zejména v procesu ujasňování cílů výzkumu;
- vybrání techniky pro sběr empirických dat, výběr osob jenž budou zkoumány.

Těmito jednotlivými kroky se dostaneme až do konkrétní výzkumné techniky, např. je vypracován dotazník, pro potřebu získání potřebných empirických údajů.

10.1.2 Fáze sběru empirického materiálu („terénní práce“)

Tato část výzkumu spočívá v získávání empirického materiálu na základě zvolené a vypracované techniky. Jde tedy o provádění rozhovorů, vyplňování dotazníků. Součástí terénních prací je kontrola práce tazatelů, sledování jak dodržují výběr respondentů, provádějí rozhovory apod. V případě hromadného šetření jsou údaje (odpovědi na otázky) kódovány a přeneseny do systémových souborů pro elektronické zpracování, které

umožňuje sestavovat různé frekvenční a kontingenční tabulky a na základě použití statistických metod se zjišťují souvislosti mezi proměnnými a testují hypotézy. [6]

10.1.3 Fáze zpracování a zobecňování empirických údajů

Zde se jedná o třídění empirického materiálu, zjištění vnitřních souvislostí, zobecňování a porovnávání s výchozími hypotézami, formulaci závěrů a případně nových hypotéz. Při třídění jde o vytvoření kategorií shodných nebo alespoň podobných údajů. Tyto kategorie mohou již existovat v připravené technice sběru dat a pak jde jen o zjišťování frekvence výskytu příslušných kategorií odpovědí. Vytváření kategorií shodných nebo podobných údajů není libovolné, ale jde o důležitou součást poznávacího procesu. Výsledek třídění dat je základem pro zjišťování souvislostí mezi vlastnostmi zkoumaných sociálních objektů. Celá tato práce je shrnuta do závěrečné zprávy výzkumu. Způsob jejího uspořádání i hloubka zobecnění je ovšem různá a souvisí s cílem výzkumu.

10.1.4 Dotazník jako technika sociologického výzkumu

Tuto techniku pro sběr empirických dat jsem si vybral pro svůj sociologický výzkum. Podstatou této techniky je, že potřebné informace získáváme formou písemného dotazu. Respondent vyplňuje dotazník sám. Technika dotazníku je dobrý operativní prostředek sběru informací, není náročná ani po stránce organizační a je také dosti levná. Tím se rychle stala nejpoužívanějším způsobem sběru informací. [6]

Dotazník je jenom technika výzkumu, pomocí níž sbíráme informace. Přitom si musíme být vědomi toho, že kvalita získané informace, stejně tak jako její adekvátnost vzhledem ke zkoumanému problému, závisí na teoretické přípravě výzkumu a z toho vyplývajících požadavků na volbu příslušných sledovaných znaků a jejich konkretizaci ve formulaci otázky. Dotazníková technika umožňuje získání velkého množství informací, které jsou však dosti popisné a hrubé. [6]

10.2 Vlastní sociologický výzkum

Jako metodu výzkumu jsem použil již zmíněný dotazník. Po předchozím získávání a studiu informací o lehkých návykových látkách, jsem vytvořil dotazník obsahující 14 otázek a 3 podotázky. Realizaci tohoto výzkumu jsem volil proto, abych získal adekvátní údaje o úrovni znalostí mezi mládeží týkající se lehkých návykových látek, zjistil jejich postoje

k těmto látkám a jejich názory na legalizaci zejména konopných látek. Dotazník jsem volil jako anonymní, aby respondenti nepocíťovali, z případných svých odpovědí, obavu ze strany školy, kde dotazník vyplňovali. Tím jsem chtěl docílit získání pravdivých odpovědí na mé otázky. Pro výběr osob, které budou zkoumány jsem volil tři věkové kategorie, které tvořily dohromady 157 žáků a studentů:

a) **8. a 9. třídy základních škol.** Žáky ZŠ jsem si vybral v Hustopečích nad Bečvou a v Běloučíně, kteří zastávali věk 13-15 let a dohromady tvořili 60 žáků.

b) **studenti středních škol.** Zvolil jsem:

- Střední škola informatiky, elektrotechniky a řemesel v Rožnově pod Radhoštěm. Skupinu tvořilo 26 studentů ve věku 16-ti let.
- Střední průmyslová škola Hranice. Skupinu respondentů tvořilo 22 studentů ve věku 16-17 let.
- Střední odborné učiliště v Hranicích. Skupinu tvořilo 37 studentů ve věku 16-19 let

c) **studenti vysoké školy.** Vysokou školu jsem pochopitelně zvolil Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně, Fakultu aplikované informatiky. Výzkumu se zúčastnilo 12 osob ve věku 25 let. Tahle skupina jako jediná obdržela dotazníky elektronickou poštou. Všechny předešlé skupiny vyplňovaly dotazníky v tištěné formě.

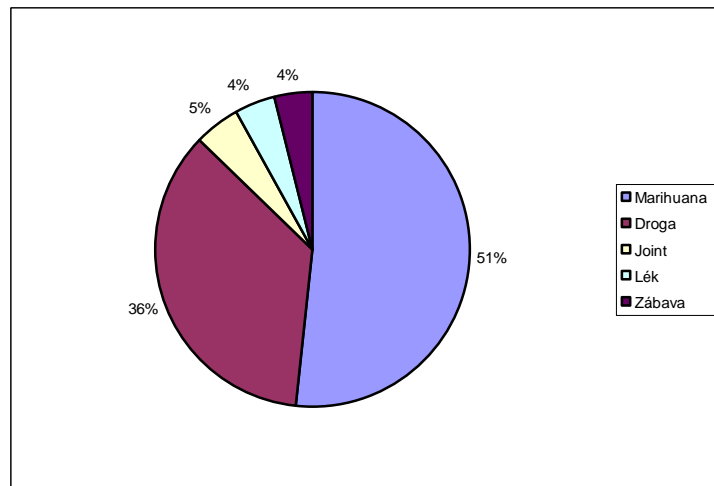
10.2.1 Vyhodnocení výzkumu

Pro reprezentaci dat, které jsem získal z dotazníku, jsem zvolil jednotlivé grafy ke každé otázce, která byla respondentům položena. Dotazník, kteří žáci a studenti vyplňovali je uveden v příloze č. 2.

Otázka č. 1: Kolik je Vám let?

Tato otázka je zhodnocena v předchozím odstavci.

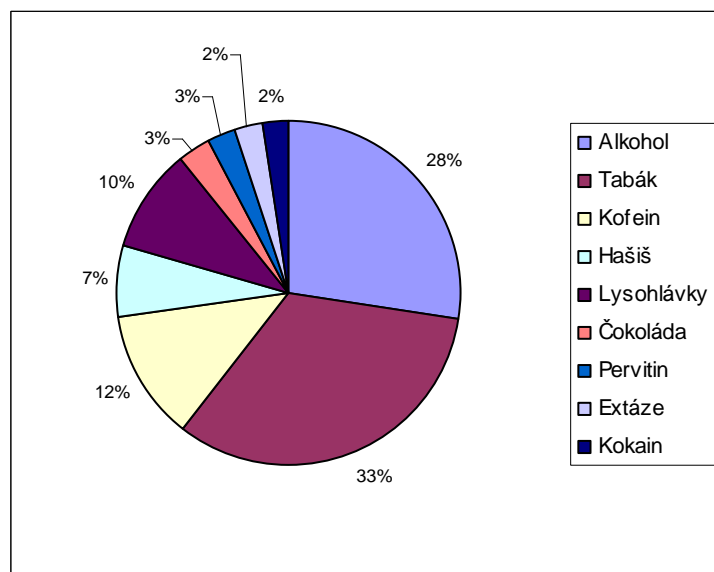
Otázka č. 2: Co se Vám vybaví, když se řekne slovo konopí?

Graf 3. Otázka č. 2.

Na otázku bylo samozřejmě nejvíce odpovědí marihuana a droga. Mezi dalšími méně častými odpověďmi, které nejsou v grafu uvedeny byly rostlina, lehká droga, relaxační droga, oblečení.

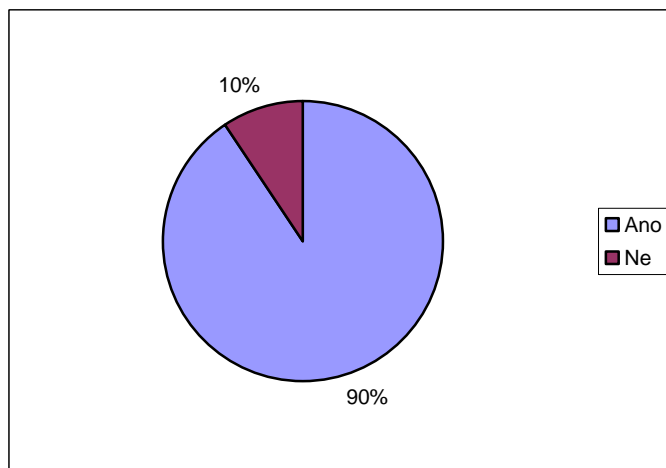
Otázka č. 3: Které další látky (drogy) by jste zařadili do skupiny tzv. lehkých návykových látek?

Graf 4. Otázka č. 3.

Nejčastější odpověď byla tabák. Druhou nejčastější odpovědí byl alkohol, který už je ale tvrdá droga, což mnoho lidí ani netuší. Stejně tak jako lysohlávky.

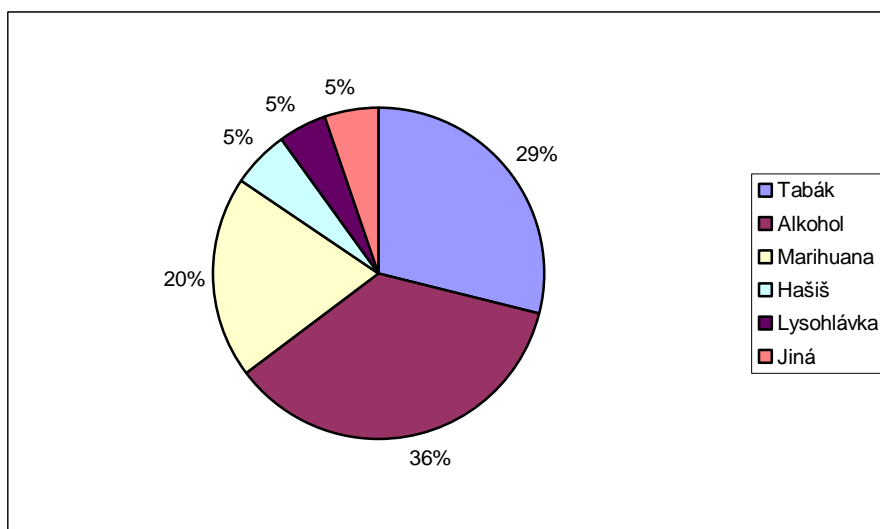
Otázka č. 4: Zkusili jste užít nějakou drogu?

Graf 5. Otázka č. 4

Zde je jasné procentuální zastoupení, že naprostá většina zkusila někdy užít nějakou drogu. Ti, kteří tak (ještě) neučinili je na ZŠ deset osob a na SŠ čtyři.

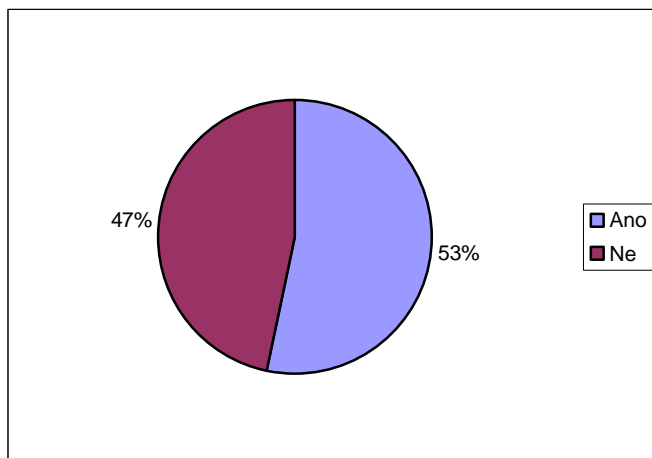
Podotázka u otázky č. 4 (pokud byla předchozí odpověď „Ano“): Kterou?

Graf 6. Podotázka u otázky č. 4.

Alkohol a tabák jsou nejčastější odpovědi, protože zastávají skupinu legálních drog a jsou snadno dostupné. U žáků ZŠ je jen po dvou osobách, které zahrnuli odpověď hašiš a lysohlávka. Marihuana je také méně častou odpovědí u žáků ZŠ, než u studentů SŠ a VŠ. Jako odpověď „jiná“ (je myšleno jiná droga než ty, které jsou uvedeny u otázky), uvádělo 6 jedinců pervitin, extázi 2 osoby a kokain jen 1 osoba, ale jen u starších respondentů. Na ZŠ je mezi odpovědi „jiná“ uveden kofein a čokoláda.

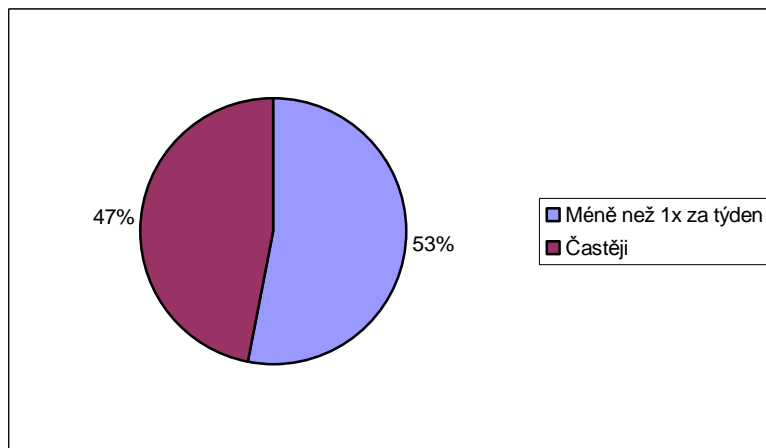
Otázka č. 5: Pokud jste na předchozí otázku odpověděli ano, užíváte některou z nich opakovaně?

Graf 7. Otázka č. 5.

U této odpovědi je situace poměrně vyrovnaná. U ZŠ je ale více odpovědí „Ne“. U SŠ je to obráceně a u respondentů VŠ je absolutní rovnost mezi oběma odpověďmi.

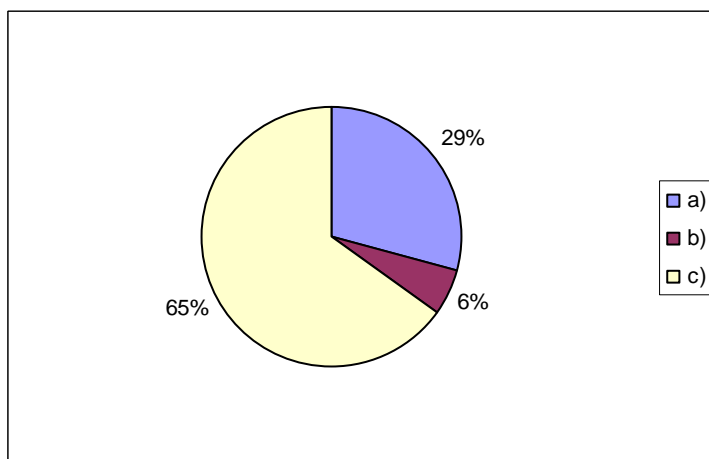
Podotázka u otázky č. 5 (pokud byla předchozí odpověď „Ano“): Jak často?

Graf 8. Podotázka u otázky č. 5.

Procentuální stav odpovědí dopadl stejně jako u předcházející odpovědi. U studentů SŠ a VŠ je stejný počet u obou odpovědí. Žáci ZŠ vícekrát odpověděli „méně než 1x za týden“.

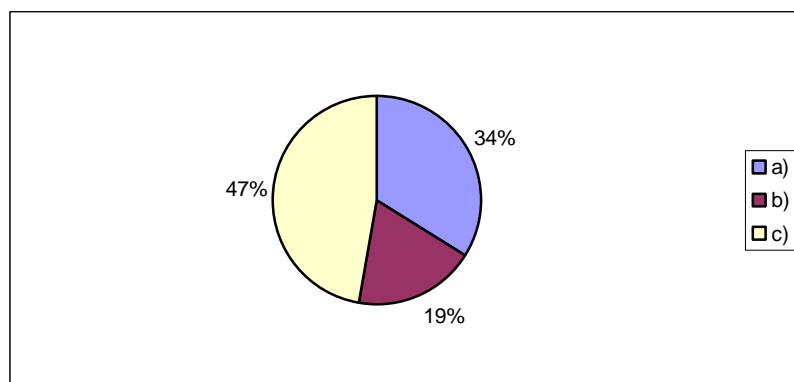
Otázka č. 6: Je podle Vás držení rostlin konopí nebo jejich produktů (marihuana, hašiš) v ČR trestné?

Graf 9. Otázka č. 6.

Tuto vědomostní otázku jsem doplnil o zavádějící možnou odpověď „Ne, ale jen ve stanoveném množství.“, která se také stala nejčastější odpovědí. Což je samozřejmě chybná odpověď, která má být „Ano“. Tato otázka byla ve všech třech kategoriích zastoupena velmi podobně, jak ukazuje graf č. 9.

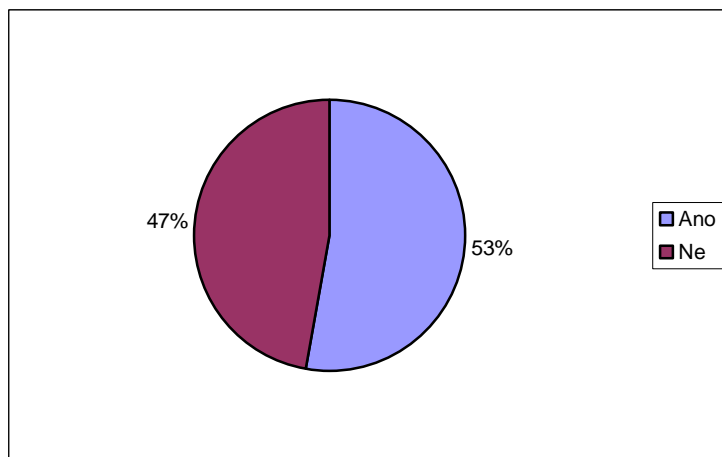
Otázka č. 7: Je podle Vás pěstování rostlin konopí v ČR trestné?

Graf 10. Otázka č. 7.

Desátou otázkou jsem taktéž doplnil o zavádějící možnou odpověď „Ne, ale jen pro lékařské účely a na základě zvláštního povolení“. Ta je samozřejmě nejčastější odpovědí, která je ale také chybná. Správná odpověď na tuto otázku, že pěstování konopí, byť i pro lékařské účely, je nezákonné. 30% středoškoláků si myslí, že je pěstování konopí legální.

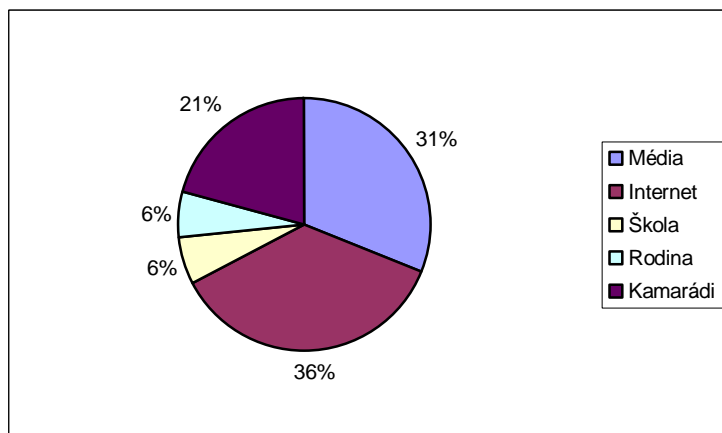
Otázka č. 8: Zaregistrovali jste změnu, týkající se právní úpravy konopí, která nastala s účinností nového trestního zákoníku od 1.1.2010?

Graf 11. Otázka č. 8.

Změnu týkající se právní úpravy konopných látek zaregistrovala větší polovina respondentů. Žáci základních škol naopak ve větší polovině tuto změnu nepostřehli.

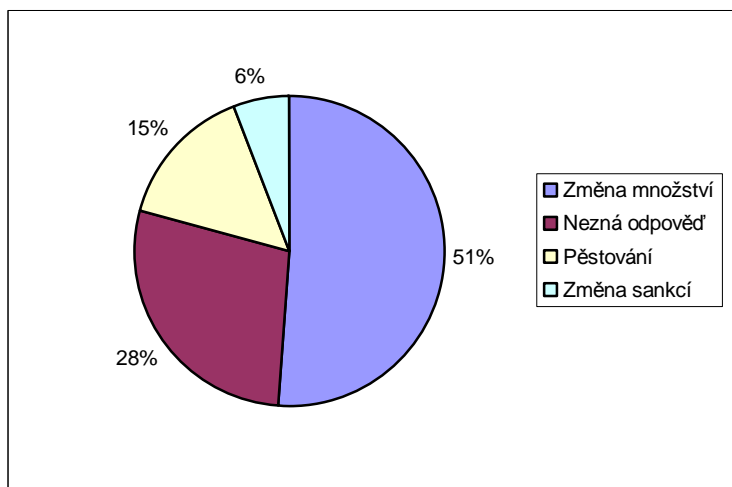
Podotázka k otázce č. 8 (pokud byla předchozí odpověď „Ano“): Odkud jste změnu postřehli?

Graf 12. Podotázka k otázce č. 8.

Nejvíce informací lidé v současné době čerpají z internetu, což se potvrdilo i u této otázky, následovaný médii jako zprostředkovatel informací. Malý zdroj informací v této problematice však představuje škola (6 %), který by měl být daleko větší.

Otázka č. 9: Pokud jste na předchozí otázku odpověděli ano, tak čeho konkrétního z hlediska drog se změna týká?

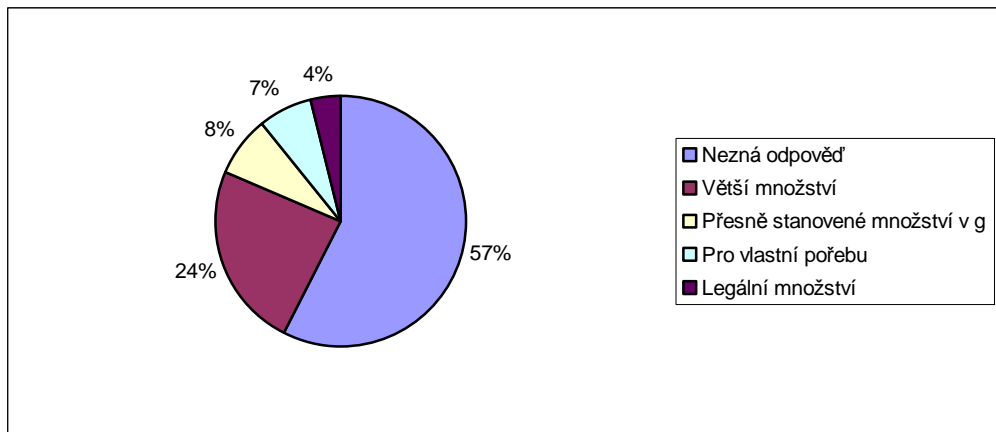
Graf 13. Otázka č. 9.

Z odpovědí většiny respondentů vyplývá, že změna, která nastala s účinností nového TZ, se týká množství marihuany (z části, že je stanoveno povolené množství a z části množství pro vlastní potřebu). Větší čtvrtina nedokázala na tuto otázku odpovědět, zejména žáci ZŠ. Správná odpověď má být (stručně) – je jasně stanoveno množství rostlin (konopí) a hub (např. lysohlávky), které je větší než malé. Držení do 5 rostlin a 40 hub je přestupek. Dále se změna týká pěstování konopí – zavedeno jako skutková podstata TČ v TZ a tím nižší sankce za jejich pěstování. Další zásadní změna je, že při držení množství větší než malé, se drogy dělí na jiné a konopné (za konopné drogy jsou nižší sankce), viz 5. kapitola. Ti, kteří dokázali odpovědět na tuhle otázku, zaregistrovali alespoň jednu výše uvedenou změnu.

Otázka č. 10: Kolik kusů rostlin a hub (obsahující psilocybin a psilocin např. lysohlávky) spadá pod definici „množství větší než malé“?

K této otázce jsem měl dát na výběr z předem daných různých množství rostlin a hub. Protože většina osob odpovídala zcela různé hodnoty. Vytvoření jednoho průměru ze všech hodnot z odpovědí by neodpovídalo realitě a otázka by se tím velice zkreslila. Správně odpovědělo, 5 rostlin a 40 hub, jen šest žáků ZŠ (9. třída).

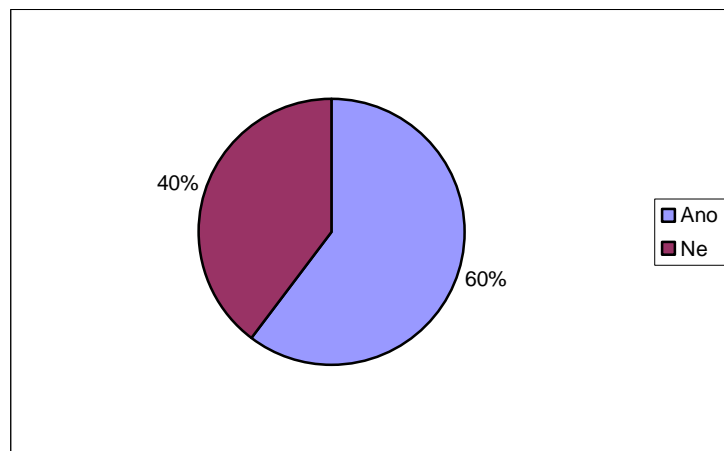
Otázka č. 11: Co vůbec podle Vás definuje tzv. množství větší než malé?

Graf 14. Otázka č. 11

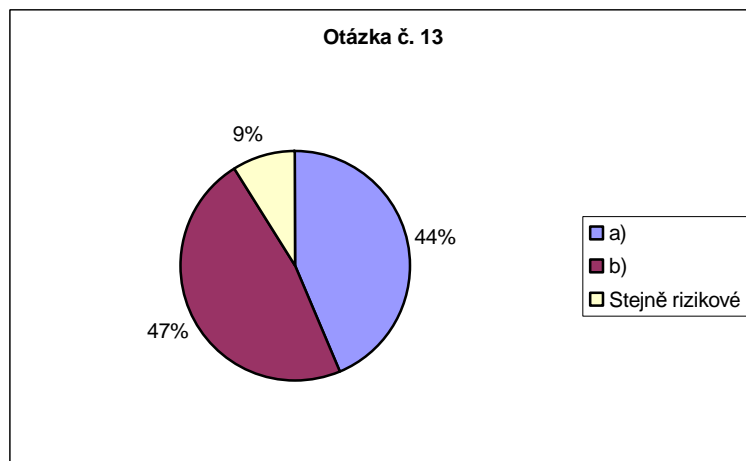
Většina dotazovaných nedokázala odpovědět na tuto otázku. Čtvrtina osob odpovídala, že definuje velké či větší množství, bez bližší specifikace. 8 % žáků a studentů, množství větší než malé, definovali konkrétní hodnotou v gramech. Správně je, že představuje množství, které při držení již není přestupkem, ale TČ.

Otázka č. 12: Považujete konopí za průvodní drogu?

Graf 15. Otázka č. 12

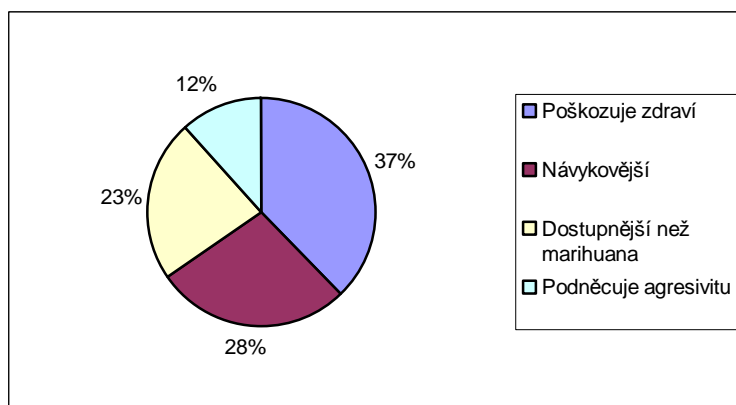
Otázka č. 13: Je podle Vás závažnější droga alkohol nebo marihuana?

Graf 16. Otázka č. 13

Celkově je alkohol dotazovanými považován za závažnější drogu. Alkohol je stejně rizikový jako marihuana, si myslí 15 osob ze všech 157 dotazovaných. Marihuanu jako rizikovější vidí žáci na ZŠ, přičemž opak si myslí studenti SŠ a VŠ.

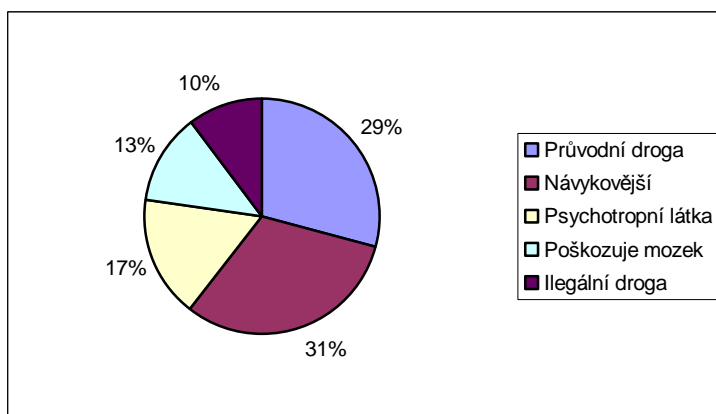
Podotázka k otázce č. 13 (ti, kteří považují alkohol za závažnější drogu) Proč?

Graf 17. Podotázka k otázce č. 13.

37 % dotázaných se myslí, že alkohol poškozuje zdraví člověka, zejména fyzické. Ničí játra a ledviny. 28 % považuje alkohol za velice návykový s tím, že této návykovosti se člověk obtížně zbavuje nebo se ji zbavit nelze. 23 % označilo důvod alkoholu jako závažnější drogu, jeho snadnou dostupnost a legálnost. Zbýlých 12 % uvedlo jako důvod, že po vypití většího množství alkoholu se člověk stává agresivnější.

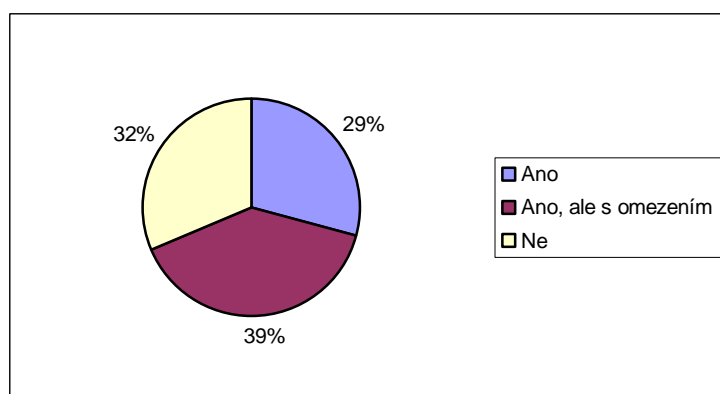
Podotázka k otázce č. 13 (ti, kteří považují marihuanu za závažnější drogu) Proč?

Graf 18. Podotázka k otázce č. 13.

31 % osob v této podotázce vidí oprávněně marihuanu jako návykovější látku, zejména, že u nich rychleji vzniká návykovost. 29 % procent dotázaných u této podotázky se ztotožnilo s otázkou č. 12, že marihuana je průvodní droga, a tudíž je závažnější než alkohol. 17 % si uvedla, že marihuana ovlivňuje psychiku člověka, 13 % si myslí, že poškozuje mozkové buňky (tzv. gumuje mozek) a 10 % uvedla jako důvod ilegálnost marihuany v našem právním prostředí.

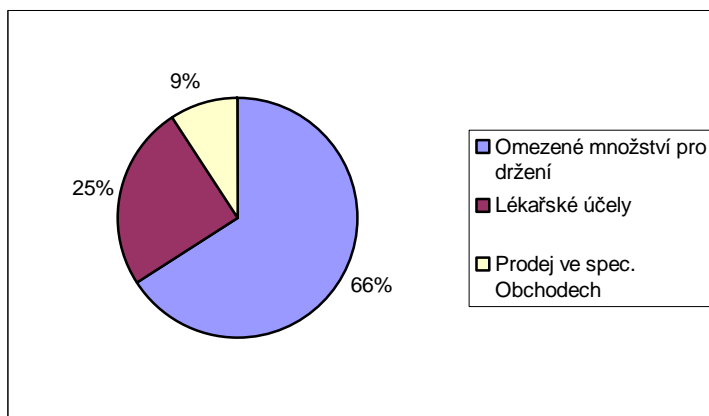
Otázka č. 14: Jste pro legalizaci konopí a jeho produktů v ČR?

Graf 19. Otázka č. 14.

Nejvíce dotázaných je pro legalizaci konopných látek, ale s určitými podmínkami. Nejčastější podmínky pro legalizaci jsou zobrazeny na následujícím grafu. Druhá největší skupina je zásadně proti legalizaci konopí v ČR. Nejmenší část žáků a studentů je pro přímou legalizaci, bez jakýkoliv omezení. Na ZŠ byla většina žáků proti legalizaci konopí. Žádný z vysokoškoláků nebyl pro přímou legalizaci a u středoškoláku vypadala situace stejně jak ukazuje graf č. 14.

Doplnění otázky č. 14: S jakým omezením byste souhlasili s legalizací?

Graf 20. Otázka č. 14.

Naprostá většina uvedla jako podmínku legalizace, stanovení určitého množství pro držení konopných látek. Čtvrtina uvedla legalizaci konopí jen pro lékařské účely a 9 % by byla pro prodej marihuany ve speciálních obchodech (např. coffe shop jako v Holandsku), aby zde nenastala situace, která je u tabákových výrobků. Mezi nesdílené názory na omezení s ostatními dotazovanými patří vysoká daň při prodeji, věkové omezení, vědecké účely.

10.2.2 Celkové zhodnocení

Docela mě překvapilo u otázky č. 12, kdy většina dotazovaných označila marihuanu jako průvodní drogu, což bez pochyby je. Předpokládal jsem, i na základě poslední otázky, že většina žáků a studentů bude pro legalizaci konopných látek, kvůli její oblíbenosti a rozšířenosti v české společnosti. Přičemž z celkového pohledu vnímají marihuanu jako závažnější drogu než alkohol. Také jsem předpokládal větší experimentování s konopnými drogami na základní škole, které je patrné z „rychlejšího“ dospívání a projevování dětí na ŽŠ a SŠ. I u středoškoláků nebyla rozšířenost marihuany stoprocentní. Hašiš a lysohlávku (tvrdá droga, do dotazníku jsem ji zařadil kvůli její vysoké oblíbenosti v české společnosti) rovněž zkusilo jen minimum dotazovaných, čtrnáct středoškoláků z celkových pětasmdesáti. Znalosti legislativy v této problematice jsou u dotazovaných také na slabší úrovni, které se ale daly očekávat na ŽŠ, u SŠ by měla být vyšší. U vysokoškoláků byla znalost legislativy na dobré úrovni. Výklad definice „větší než malé množství“ dělá problém celé české společnosti a tudíž se nedalo očekávat, že u žáků a studentů budou výsledky jiné. Změnu právní úpravy konopí zaregistrovala větší polovina ze všech

účastníků dotazníku. Značná část sice nevěděla čeho konkrétního se změna týká, ale ti, kteří odpověděli, zapsali poměrně pravdivou odpověď. I když většina odpovědí představovala jen část ze změn, které nastaly v problematice lehkých návykových látek s účinností nového TZ č. 40/2009 Sb.

ZÁVĚR

Legalizace lehkých návykových látek bez jakéhokoli omezení by byla nesprávná cesta. Byla by možná jen na základě jasně stanovených podmínek. Takovou podmínkou může být legalizace jen pro léčebné účely, vědu a výzkum. Léčebné účinky konopných látek jsou nesporné, byly a jsou prokazovány řadou odborníků na medicínu. Při této legalizaci by ovšem mělo být umožněno pěstování konopí jen za základě zvláštního povolení od státu, protože při domácím pěstování uživatel není schopen ovlivnit množství THC v takto vypěstované rostlině. To by mohlo mít negativní účinky pro jeho léčbu konopím. Konopí pro léčebné účinky by předepisoval odborný lékař této problematiky a byl kontrolován ze strany státních orgánů, aby nedošlo ke zneužívání postavení ze strany lékaře.

Přímá legalizace konopných látek není správná cesta, což je patrné z příkladu Holandska. Tato země se stala hlavní centrem obchodu s drogami v Evropě, a to nejen těch lehkých drog, které nizozemský parlament dekriminizoval, ale i těch tvrdých, jako je heroin, kokain nebo extáze. Stalo se tak díky nízkým trestům za drogové delikty a liberální postoj tamních soudců způsobil, že řada mezinárodních překupnických skupin operuje právě z Holandska. Navíc se nepodařilo ochránit uživatele těchto lehkých drog od toho, aby přešli na tvrdé drogy. V Nizozemí vzrostl jak počet závislých na heroinu, tak na extázi, protože od kouření marihuany se mladí lidé posunuli k názoru, že je také zcela v pořádku užívat halucinogenní látky. Zde se zcela ukázala marihuana jako průvodní droga.

Názor řady zastánců úplné legalizace marihuany, že není prokázána její škodlivost, není také pravdivá. Jak vyplývá z mé diplomové práce, zejména kapitola 3.5, škodlivost marihuany byla prokázána. V řadě studií bylo zjištěno, že má až třikrát více dehtu než obyčejná cigareta, způsobuje kuřácký kašel nebo potíže s dýcháním, zhoršuje paměť a je spouštěčem duševních poruch a psychóz.

Provedením vlastního výzkumu jsem získal potřebné informace k problematice mé diplomové práce, o názorech a znalostech žáků a studentů, kteří tvoří základní tři stupně vzdělávacích institutů. Získání a odpovídající vyhodnocení dat, napříč těmito třemi typy škol (ZŠ, SŠ a VŠ), představoval hlavní cíl mé práce. Vytvoření dotazníku by ovšem nebylo možné provést bez předchozího rozebrání a popsání problematiky legalizace tzv. lehkých návykových látek.

SUMMARY

Legalization of soft drugs, without any restriction would be an incorrect path. It would be possible only under clearly defined conditions. Such a condition can only be legalization for medical purposes, science and research. Therapeutic effects of cannabis are undisputed, and are found were a number of experts in medicine. When this money would of course be allowed only for the cultivation of cannabis under a special permit from the state, because the domestic cultivation of the user is able to affect the amount of THC produced in this plant. This could have negative effects for the treatment of cannabis. Cannabis for therapeutic effects prescribing consultant and the issue was controlled by the state authority to prevent abuse by doctors.

Direct legalization of cannabis is not the right way, which is evident from the example of Holland. This country has become a major center of drug trafficking in Europe, not just those of soft drugs to dutch parliament had decriminalisation, but also those hard, such as heroin, cocaine or ecstasy. That happened thanks to the low penalties for drug offenses, and the liberal attitude of local judges meant that many international groups operating překupnických was from Holland. In addition, failure to protect users of these drugs from the light to switch to hard drugs. The Netherlands has been increased as the number of heroin and the ecstasy, smoking marijuana because of the young people moved to the view that it is also perfectly fine to use hallucinogenic substances. Here is the full show marijuana as a concomitant drug.

View full range of advocates legalizing marijuana, there is no evidence of its harmfulness is not also true. As is clear from my thesis, especially chapter 3.5, the harmfulness of marijuana has been proven. In several studies have found that it had three times more tar than ordinary cigarette smoking causes a cough or difficulty breathing, worsening memory and trigger mental disorders and psychosis.

Rendering its own research, I obtained the necessary information on the issue of my thesis, the views and knowledge of pupils and students who are three basic levels of the educational institutes. Obtain and evaluate relevant data across these three types of schools (elementary, secondary and university), represented a major goal of my work. Creating a questionnaire but would not be possible without dismantling and described the issue of legalization of so-called light addictive drugs.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Skála, Jaroslav a kolektiv. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987. 208 s. ISBN 08-077-87.
- [2] Císařová, D., Sovová, O. *Trestní právo a zdravotnictví*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Orac, 2004. 183 s. ISBN 80-86199-75-4.
- [3] Nešpor, Karel. *Návykové chování a závislost*. 3. dopl. A opr. Vyd. Praha:Portál, 2007. 176 s. ISBN 978-80-7367-267-6.
- [4] Kuchta, J., Válková, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. 568 s. ISBN 80-7179-813-4.
- [5] Novotný, O., Zapletal, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vyd. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 528. ISBN 80-86754-19-7.
- [6] Zich, František. *Úvod do sociologického výzkumu*. 1. vyd. EUPRESS, 2004. 116 s. ISBN 80-86754-19-7.
- [7] Nešpor, K., Csémy, L., Pernicová, H. *Prevence problému působených návykovými látkami na školách*. Vydal BESIP. 124s.
- [8] Nešpor, K., Provoznicová, H. *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami pro rodiče a pedagogy*. 3. roz. vyd. Praha: Státní zdravotnický ústav, 1999. 56 s.
- [9] *Portál zabývající se problematikou legalizace lehkých drog*. Dostupný z <http://www.legalizace.cz>.
- [10] *Portál veřejné správy České republiky – portál s umístěnými zákony a vyhláškami v ČR*. Dostupný z <http://portal.gov.cz>.
- [11] Hamer, Michal. *Tisková zpráva k výroční zprávě o činnosti Národní protidrogové centrály za rok 2008*. Dostupný z <http://www.policie.cz/clanek/tiskova-zprava-k-vyrocní-zprave-o-cinnosti-narodni-protidrogove-centraly-za-rok-2008.aspx>.
- [12] *Informační portál o drogách* [online] [cit. 2010-03-05] Dostupný z http://www.drogy-info.cz/index.php/info/legalni_drogy.
- [13] *Přednášky Ing. Jaroslava Zikmunda – znalec v oboru zdravotnictví – toxikologie*.

- [14] *Informační portál o drogách* [online] [2010-03-20]. Dostupný z http://www.drogyinfo.cz/index.php/info/ilegalni_drogy.
- [15] Musil, J., Konrád Z., Suchánek J. *Kriminalisika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. 512 s. ISBN 80-7179-362-0.
- [16] Kalina Kamil a kolektiv. *Drogy a drogové závislosti*. 1, mezioborový přístup. 1. vyd. Úřad vlády ČR, 2003, ISBN 80 – 86734 – 05 – 6.
- [17] Nešpor Karel, *Jak poznat účinky drog a jaká mají rizika*. 1. vyd. Praha: Státní zdravotní ústav, 1997, 16 s. ISBN 80-7071-079-9.
- [18] Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*.
- [19] Zákon č. 167/1998 Sb., *o návykových látkách*.
- [20] Zákon č. 379/2005 Sb. *zákon k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návyk. látkami*.
- [21] Nařízení vlády 455/2009 Sb., *rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku*.
- [22] Zákon č. 467/2009 Sb. *stanovení látek považovaných za jedy a určení malého množství*.
- [23] Zákon č. 200/1990 Sb., *o přestupcích*.
- [24] Zákon č. 140/1961 Sb. *trestní zákon*.
- [25] *Portál o závislosti*. [online] [cit. 2010-04-18]. Dostupné z <http://www.adiktologie.cz/publications/cz/150/339/Ceska-protidrogova-politika-pro-a-proti.html>.
- [26] *Portál o problematice legalizace konopných látek* [online] [cit. 2010-01-20]. Dostupné z <http://www.legalizace.cz/legislativa/protidrogova-politika-v-cr>.
- [27] *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2008*. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, 2009.
- [28] *Informační portál o drogách* [online] [cit. 2010-03-15]. Dostupné z http://www.drogyinfo.cz/index.php/o_nas/co_jsme/narodni_monitorovaci_stredisko_pro_drogy_a_drogove_zavislosti.

- [29] *Policie ČR* [online] [cit. 2010-03-12]. Dostupné z <http://www.policie.cz/clanek/narodni-protidrogova-centrala-prezentace-utvaru.aspx>
- [30] *NPC - Výroční zpráva 2009* [online] [cit. 2010-04-12]. Dostupné z <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports.aspx>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

OPL	Omamné a psychotropní látky
THC	Psychoaktivní látky - 8-trans tetrahydrocannabinol a delta-9-trans-tetrahydrocannabinol
LSD	Diethylamid kyseliny lysergové, psychedelická droga
OSN	Organizace spojených národů
EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
WHO	Světová zdravotnická organizace
TZ	Trestní zákon
TČ	Trestný čin
DTČ	Drogové trestné činy

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBR. 1. HORNÍ ČÁST ROSTLINY KONOPÍ	26
OBR. 2. DRUHY ZÁVISLOSTÍ PODLE TYPŮ DROG [13]	31
OBR. 3. JEDNODRUHOVÝ TEST	55
OBR. 4. MULTITEST	56
OBR. 5. DROGOVÝ TEST DRUGWIPE	57
OBR. 6. DROGOVÝ TEST DRUGWIPE	57
OBR. 7. VÝSLEDKY TESTŮ DRUGWIPE	58
OBR. 8. SROVNÁNÍ VYBRANÝCH UKAZATELŮ ZA ČR S EVROPSKÝM PRŮMĚREM	71

SEZNAM TABULEK

TAB. 1. HLADINA ALKOHOLU V KRVI, POCITY, CHOVÁNÍ [13].....	19
TAB. 2. DRUHY ILEGÁLNÍCH DROG [14]	21
TAB. 3. MÍRA RIZIKOVOSTI NĚKTERÝCH BĚŽNĚ UŽÍVANÝCH LÁTEK.....	25
TAB. 4. MÍRA RIZIKOVOSTI NĚKTERÝCH BĚŽNĚ UŽÍVANÝCH LÁTEK.....	41
TAB. 5. HODNOTY MNOŽSTVÍ VETŠÍ NEŽ MALÉ U HUB OBSAHUJÍCÍ OPL.....	41
TAB. 6. ORIENTAČNÍ DOBY ZJIŠTĚNÍ DROGY V MOČI.....	58
TAB. 7. LEGISLATIVNÍ SITUACE VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH.	63
TAB. 8. STATISTIKA TČ V ČR.....	66
TAB. 9. STATISTIKA TČ NA ÚZEMÍ OLOMOUCKÉHO KRAJE	66
TAB. 10. STATISTIKA TČ NA ÚZEMÍ MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE	67
TAB. 11. STATISTIKA TČ NA ÚZEMÍ JIHMORAVSKÉHO KRAJE	67
TAB. 12. STATISTIKA TČ NA ÚZEMÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE	68
TAB. 13. STATISTIKA TČ NA ÚZEMÍ HLAVNÍHO MĚSTA PRAHA.....	68
TAB. 14. POROVNÁNÍ UŽÍVÁNÍ KONOPNÝCH A JINÝCH DROG V ČR.	70
TAB. 15. POČTY ZADRŽENÝCH, STÍHANÝCH, OBŽALOVANÝCH A ODSOUZENÝCH OSOB.....	72
TAB. 16. DRUHY TRESTŮ, KTERÉ BYLY ULOŽENY ZA KONOPNÉ LÁTKY.....	72
TAB. 17. STÍHANÍ, OBŽALOVÁNÍ A ODSOUZENÍ V SOUVISLOSTI S KONOPNÝMI LÁTKAMI V R. 2006–2008....	75

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1. SPOTŘEBA ALKOHOLU OD ROKU 1989 NA JEDNOHO OBYVATELE V ČR.....	17
GRAF 2. POROVNÁNÍ POČTU ZJIŠTĚNÝCH TČ V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH.....	69
GRAF 3. OTÁZKA Č. 2.	80
GRAF 4. OTÁZKA Č. 3.	80
GRAF 5. OTÁZKA Č. 4.	81
GRAF 6. PODOTÁZKA U OTÁZKY Č. 4.....	81
GRAF 7. OTÁZKA Č. 5.	82
GRAF 8. PODOTÁZKA U OTÁZKY Č. 5.....	82
GRAF 9. OTÁZKA Č. 6.	83
GRAF 10. OTÁZKA Č. 7.	83
GRAF 11. OTÁZKA Č. 8.	84
GRAF 12. PODOTÁZKA K OTÁZCE Č. 8.....	84
GRAF 13. OTÁZKA Č. 9.	85
GRAF 14. OTÁZKA Č. 11.	86
GRAF 15. OTÁZKA Č. 12.	86
GRAF 16. OTÁZKA Č. 13.....	87
GRAF 17. PODOTÁZKA K OTÁZCE Č. 13.....	87
GRAF 18. PODOTÁZKA K OTÁZCE Č. 13.....	88
GRAF 19. OTÁZKA Č. 14.	88
GRAF 20. OTÁZKA Č. 14.	89

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1:

Přehled nejvýznamnějších mezinárodních dohod v oblasti kontroly šíření drog ve 20. století.

Příloha 2:

Dotazník.

Příloha 3:

Slovník pojmů.

PŘÍLOHA P I: PŘEHLED NEJVÝZNAMĚJŠÍCH MEZINÁRODNÍCH DOHOD V OBLASTI KONTROLY ŠÍŘENÍ DROG VE 20. STOLETÍ

1909 Šanghajská konference	<ul style="list-style-type: none"> - rezoluce proti kouření opia - požadavek kontroly prodeje drog
1912 Haagská konvence	<ul style="list-style-type: none"> - výrobu a obchod s opiáty a kokainem omezit jen na lékařské a vědecké účely
1925 Ženevská konvence	<ul style="list-style-type: none"> - zaveden systém dovozních a vývozních povolení opiátů, kokainu - zavedena roční statistická hlášení o spotřebě - ustaven úřad pro omamné látky
1931 Ženevská konvence	<ul style="list-style-type: none"> - zavedeny limity výroby a dovozu omamných látek
1936 Ženevská konvence	<ul style="list-style-type: none"> - požadavek stanovení trestu za nezákonný obchod s omamnými látkami
1948 Pařížský protokol	<ul style="list-style-type: none"> - požadavek mezinárodní kontroly pro každou látku, která vyvolává závislost
1953 Opiový protokol z New Yorku	<ul style="list-style-type: none"> - požadavek na regulace pěstování opiového máku - export opia povolen pouze 7 zemím (Indie, Irán, Turecko, Řecko, Jugoslávie, Bulharsko, Sovětský svaz)
1961 Jednotná úmluva o omamných látkách	<ul style="list-style-type: none"> - shrnuta všechna předchozí ustanovení o omamných látkách - vytvořeny seznamy kontrolovaných omamných látek a provedena jejich diferenciacie do skupin - vytvořen Mezinárodní úřad pro kontrolu omamných látek (Internacional Narcotic Control Board - INCB)
1971 Jednotná úmluva o psychotropních látkách	<ul style="list-style-type: none"> - shrnuta všechna předchozí ustanovení o psychotropních látkách a vytvořeny seznamy kontrolovaných psychotropních látek
1972 Protokol o změnách jednotné úmluvy z roku 1961	<ul style="list-style-type: none"> - funkce Mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek - trestní postihy proti zneužívání omamných látek
1988 Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s OPL	<ul style="list-style-type: none"> - kontroly prekursorů a pomocných chemických látek - požadavek legislativních opatření k omezení a trestání nezákonné výroby a obchodu s OPL, včetně „praní špinavých peněz“, a ke konfiskaci výnosů
1998	<ul style="list-style-type: none"> - Protidrogový program OSN na léta 2000-2008

Valné shromáždění OSN	
-----------------------	--

PŘÍLOHA PII: DOTAZNÍK

POSTOJ ŽÁKU A STUDENTU K TZV. LEHKÝM DROGÁM

Vážení žáci/studenti,

obracím se na Vás s několika otázkami, které se týkají Vašich názorů a znalostí ohledně problematiky drog zařazených do skupiny tzv. lehkých návykových látek, především rostliny konopí a jeho produktů. Níže uvedené otázky se týkají i hub, obsahující psilocybin a psilocin (lysohlávek) a alkoholu, které sice patří do skupiny tzv. tvrdých drog, ale uvedl jsem je zde pro jejich časté zneužívání českou mládeží.

Tento dotazník je anonymní a jeho výsledky budou sloužit pro mou diplomovou práci. Vyplňujte prosím pravdivě, dle instrukcí uvedených u otázek. Na otázky, kde odpověď vypisujete, odpovídejte heslovitě, a postupujte shora dolů.

Děkuji Vám za spolupráci.

Bc. Roman Gajdoš

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Ústav bezpečnostního inženýrství

1. Kolik je Vám let?
2. Co se Vám vybaví, když se řekne slovo konopí
3. Které další látky (drogy) by jste zařadili do skupiny tzv. lehkých návykových látek?
.....
4. Zkusili jste užít nějakou drogu? (*Pokud odpovíte „ano“, tak na podotázku „kterou“ můžete označit i více odpovědí*)
 - a) Ano Kterou?
 1. Tabák
 2. Alkohol
 3. Marihuana
 4. Hašiš

5. Lysohlávka

6. Jiná

b) Ne

5. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli ano, užíváte některou z nich opakovaně?

a) Ano Jak často? 1. Méně než 1x za týden

2. Častěji

b) Ne

6. Je podle Vás držení rostlin konopí nebo jejich produktů (marihuana, hašiš) v ČR trestné? (Vyberte jednu odpověď)

Slovem „trestné“ se rozumí, že je spáchán trestný čin nebo přestupek, platí včetně následujících otázek.

a) Ano

b) Ne

c) Ne, ale jen ve stanoveném množství.

7. Je podle Vás pěstování rostlin konopí v ČR trestné? (Vyberte jednu odpověď)

a) Ano

b) Ne

c) Ne, ale jen pro lékařské účely a na základě zvláštního povolení.

8. Zaregistrovali jste změnu, týkající se právní úpravy konopí, která nastala s účinností nového trestního zákoníku od 1.1.2010? (Pokud odpovíte „ano“ tak na podotázku „odkud“ může označit i více odpovědí)

a) Ano Odkud jste změnu postřehli? 1. Média

2. Internet

3. Škola

4. Rodina

5. Kamarádi

b) Ne

9. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli ano, tak čeho konkrétního z hlediska drog se změna týká?

.....
.....
10. Kolik kusů rostlin a hub (obsahující psilocybin a psilocin např. lysohlávky) spadá pod definici „množství větší než malé“?

Rostliny - více než ks

Houby - více než ks

11. Co vůbec podle Vás definuje tzv. množství větší než malé?
.....
.....

12. Považujete konopí za průvodní drogu?

Průvodní droga je droga, po které uživatel přechází na tvrdší drogy (heroin, kokain)

a) Ano

b) Ne

13. Je podle Vás závažnější droga alkohol nebo marihuana? *(Na otázku „proč“ vypište, z jakého důvodu jste zvolili tu či onu drogu)*

a) Alkohol

b) Marihuana

Proč?
.....

14. Jste pro legalizaci konopí a jeho produktů v ČR? *(Vyberte jednu odpověď)*

Legalizací se rozumí, že držení a pěstování konopí a výroba jeho produktů bude zcela legální bez jakéhokoliv omezení.

a) Ano

b) Ano, ale s omezením *(vypište, podle Vás, s jakými podmínkami)*
.....

c) Ne

PŘÍLOHA III: SLOVNÍK POJMU

Dumpingové ceny - pobízivé ceny, které jsou nízké nepokrývající náklady.

Dealer – prodejce/výrobce drog.

Paliativní medicína - péče o těžce nemocného nebo umírajícího člověka.

Droga - chemická nebo přírodní látka, která mění tělesný nebo duševní stav člověka.

Kardiovaskulární - týkající se srdce a cév.

Embolie - ucpání mozkové, srdeční, plicní či ledvinné žíly sraženou krví.

Trombóza – sražení krve.

Marinol – syntetické THC vyráběné pro léčebné účely.

Intoxikace – ovlivnění látkou.

Toxikomanie – periodicky se opakující nebo chronický stav intoxikace organismu vyvolaný užitím drogy.

Prekursor - výchozí látka, částice, z níž vzniká chemickou přeměnou výsledný produkt (droga).

Kodein - opiát používaný pro analgetické, antitusivní a protiprůjmové účinky.

Joint – cigareta s drogou konopí.

Anabolika (steroidy) – mužské pohlavní hormony nebo látky jim blízké.

Kofein – látka ze skupiny stimulantů, obsažené v kávě nebo čaji.

Lumír Hanuš - od 70. let pracoval s konopím na vědecké úrovni v Československu a od roku 1990 v Izraeli.